

หัวเรื่อง

หัวเรื่อง คืออะไร

จากหนังสือ A.L.A. Glossary of Library Terms ได้ให้ความหมายไว้ว่า หัวเรื่อง คือคำหรือวลีที่แสดงใจความสำคัญของหนังสือหรือเอกสารชนิดต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดเป็นเรื่องเดียวกัน หัวเรื่องนี้จะปรากฏอยู่บนบัตรรายการ บรรณานุกรม หรือในการเรียงลำดับอื่น ๆ เช่น ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการค้นคว้าหาหนังสือในเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทยแต่ไม่ทราบหัวข้อผู้แต่งและชื่อหนังสือเหล่านั้น ก็สามารถค้นได้จากหัวเรื่อง "ไทย. ความเป็นอยู่และประเพณี"

ดังนั้น หัวเรื่อง (Subject Headings) จึงหมายถึง คำหรือวลีที่ใจแทนเนื้อหาสาระที่แท้จริงของหนังสือแต่ละเล่ม คำหรือวลีที่เช่นนั้น ควรสั้น กระชับ และได้ใจความชัดเจนหรือมีความหมายแคบชัด เฉพาะเจาะจงครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือทั้งหมดได้ ไม่ควรใช้คำหรือวลีที่คลุมเครือ มีความหมายโคหลายแงหลายมุม ในกรณีที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงคำที่มีความหมายโคหลายอย่าง ก็ควรอธิบายสั้น ๆ ไว้ในวงเล็บ เช่น ใช้คำว่า "กระทอม (พืช)" เป็นหัวเรื่อง เพื่อให้แตกต่างจากหัวเรื่อง "กระทอม" เป็นคำจำกัดความที่หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้อธิบายไว้<sup>๒</sup>

<sup>๑</sup>Elizabeth H. Thompson, A.L.A. Glossary of Library Terms.

(Chicago: American Library Association, 1943), p. 136.

<sup>๒</sup>ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย (พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๒), หน้า (๑)

ความสำคัญและประโยชน์ของหัวเรื่อง

หัวเรื่องนับว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของบัตรรายการ โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว บัตรรายการแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ คือ บัตรผู้แต่ง (Author card) บัตรชื่อเรื่อง (Title card) และบัตรเรื่อง (Subject card) หัวเรื่องจะปรากฏอยู่บนบัตรรายการประเภทที่เรียกว่า "บัตรเรื่อง" หรือหัวเรื่องอาจใช้ในการให้หัวเรื่องของดัชนีวารสาร ซึ่งอาจมีทั้งที่เป็นเล่ม ๆ หรือเป็นลักษณะของบัตรเช่นเดียวกัน

การที่ต้องมีการกำหนดหัวเรื่องขึ้นเช่นนั้น เนื่องจากต้องการที่จะให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้ของสมุดว่าที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ มีเอกสารที่ต้องการบ้างหรือไม่ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้ที่ไม่รูยรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือที่ตนต้องการ แต่เพียงทราบเนื้อหาของหนังสือพอคร่าว ๆ ก็จะสามารถค้นได้จากบัตรเรื่อง เช่น หนังสือ Smith's History of Mathematic แม้ไม่รู้อายุแห่งก็อาจจะหาได้จากหัวเรื่อง Mathematics

เจสซี เชอรา (Jesse H. Shera) และ มากาเร็ต อีแกน (Magaret Egan) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของหัวเรื่องไว้ดังนี้

๑. เพื่อให้มีการจัดเรียง เอกสารไว้ตามหัวเรื่องของเอกสารและหนังสือต่าง ๆ ที่มีอยู่
๒. เพื่อให้มีการจัดเรียง เอกสารและหนังสือต่าง ๆ ตามหัวเรื่องซึ่งจะช่วยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักเกณฑ์สำคัญในด้านการจัดเรื่องราวต่าง ๆ เช่นเรื่องทั่ว ๆ ไป, วิธีดำเนินการ, การรับสมัคร
๓. เพื่อเป็นการนำเอาเอกสารต่าง ๆ ในเรื่องเดียวกันมารวมไว้ในหัวเรื่องเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการค้นคว้า โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในด้านศัพท์ภาษาและการใช้คำอื่น ๆ.
๔. เพื่อแสดงว่าหัวเรื่องที่น่ามาใช้ขึ้นเป็นคำที่ยอมรับให้ใช้ได้ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งการยอมรับนี้เนื่องมาจากความคิดเห็นและการใช้ของบุคคลส่วนใหญ่

๕. เพื่อให้เกิดการใช้ศัพท์หรือสำนวนใหม่ ๆ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทุกระดับ จากศัพท์ทั่ว ๆ ไป จนถึงศัพท์ที่เฉพาะเจาะจง

๖. เพื่อทำให้เกิดการใช้ศัพท์ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ บุคคลบางกลุ่มและคนทั่ว ๆ ไป เข้าใจความหมาย

๗. เพื่อจะได้มีการให้คำอธิบายเนื้อเรื่องของเอกสารต่าง ๆ โดยใช้คำอธิบายที่สั้น ๆ เข้าใจง่าย และมีความหมายเฉพาะเจาะจงที่สุด

๘. เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับผู้ใช้ของสมุดในการที่จะเลือกหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ใ้ถูกต้องตามเรื่องที่ต้องการ<sup>๑</sup>

โดยเฉพาะในด้านความสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือช่วยใ้ผู้ใช้ของสมุดสามารถหาเอกสารในเรื่องที่ต้องการได้ โดยไม่ต้องถามบรรณารักษ์ เพราะคู่มือเรื่องใด เช่น กองการหนังสือเกี่ยวกับ "จิตวิทยา" ถ้าคู่มือเรื่อง "จิตวิทยา" ก็จะได้รายชื่อหนังสือในหัวเรื่องนี้อีกหลายเล่ม บั้ตรรายการจะมีรายละเอียดให้ทราบว่าหนังสือเหล่านั้นอยู่ที่ไหน ความสำคัญจึงอยู่ที่การกำหนดหัวเรื่องขึ้นใ้จะทำให้ผู้ใช้ของสมุดสามารถค้นหาได้สะดวกเพียงไร ถึงแม้ว่ากันว่า "บั้ตรเรื่องจะใช้เป็นเครื่องมือที่ใ้ผู้ใช้ค้นหาเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว และตรงกับความต้องการที่สุด โดยวิธีการใช้หัวเรื่องที่กำหนดขึ้น นอกจากนั้นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของหัวเรื่องคือ เพื่อช่วยใ้ผู้ใช้สามารถหาเอกสารและสิ่งพิมพ์จำนวนมาก ๆ ตามเรื่องที่ต้องการได้ภายในเวลาที่น้อยที่สุด"<sup>๒</sup>

<sup>๑</sup>Jesse H. Shera and Margaret E. Egan, The Classical Catalog Chicago (American Library Association, 1956), p. 10

<sup>๒</sup>Carlyle James Frarey, Subject Headings (New Brunswick, N.J., Graduate School of Library Service, Rutgers University, 1960 (The State of the Library Art, v. 1. pt2) p. 14

## ประโยชน์ของหัวเรื่อง

หัวเรื่องที่อยู่บนบรรทัดแรกของบัตรรายการ ซึ่งเรียกว่า บัตรเรื่อง เป็นสิ่งที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุด รวมทั้งบรรณารักษ์ห้องสมุด ไต่ทราว่า ห้องสมุดแห่งนั้นมีหนังสือเรื่องอะไรบ้าง ที่มีเนื้อหาวิชาเดียวกัน และหนังสือในหัวข้อวิชาอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กัน เช่น เมื่อคนที่บัตรเรื่อง "อุตสาหกรรมคินเผา" นอกจากจะได้รายชื่อหนังสือในหัวเรื่องนี้แล้ว ยังมีบัตรโยง "อุตสาหกรรมคินเผา"

ดูเพิ่มเติม

การปั่นด้วยขาม

เนื่องจากเป็นหัวเรื่องที่สัมพันธ์กัน คุณจะได้รายชื่อหนังสือเพิ่มเติมอีกจากหัวเรื่อง "การปั่นด้วยขาม"

จะเห็นได้ว่า บัตรเรื่องจะช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นหาหนังสือได้รวดเร็วเป็นการประหยัดเวลา นอกจากนี้บัตรเรื่องจะช่วยในค่านบริการตอบคำถาม การจัดหาหนังสือและวัสดุเพื่อการอ่านของห้องสมุด รวมทั้งการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะวิชาด้วย

ในค่านบริการตอบคำถาม หัวเรื่องจะมีบทบาทสำคัญมาก เพราะถ้าห้องสมุดนั้น มีการทำบัตรเรื่องในหัวข้อวิชาต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียด จนผู้ใช้สามารถค้นได้สะดวก ก็ไม่จำเป็นที่ผู้ใช้จะต้องพึ่งบริการตอบคำถามจากบรรณารักษ์ถึงการค้นหาหนังสือในวิชาที่ต้องการมากนัก เพราะเมื่อคู้จากบัตรรายการก็จะได้รับคำคอมแล้ว จึงเป็นการแบ่งเบาภาระในงานค่านบริการตอบคำถามไปมาก แต่เป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์ค่านการทำบัตรรายการที่จะต้องกำหนดหัวเรื่องต่าง ๆ ให้ละเอียดทันสมัย ซึ่งผู้ใช้จะสามารถเข้าใจและค้นหาได้ด้วยตนเอง

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย

(พระนคร, ๒๕๑๓) หน้า (๒)

ในด้านการจัดหาหนังสือและวัสดุเพื่อการอ่านของห้องสมุด - เป็นประโยชน์ของหัวเรื่องอีกด้านหนึ่งเฉพาะบรรณารักษ์ เมื่อต้องการจะตรวจสอบรายชื่อหนังสือในวิชาต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดซื้อ เมื่อผู้ใช้ต้องการให้จัดหาหนังสือในเรื่องเหล่านั้น บัตรเรื่องจะเป็นคู่มือที่ช่วยบรรณารักษ์ได้เป็นอันดับแรก ซึ่งจะสะดวกและรวดเร็วกว่าวิธีอื่น ๆ ต่อจากนั้นบรรณารักษ์จึงจะไปตรวจสอบที่บัตรแจ้งหมู่หนังสือ (Shelflist card) รายชื่ออื่น หรือบัตรสั่งซื้อของห้องสมุด

ในการรวบรวมบรรณานุกรมเฉพาะวิชา - ซึ่งเป็นงานบริการอีกประเภทหนึ่งของห้องสมุด บัตรเรื่องมีประโยชน์ต่อบรรณารักษ์ซึ่งมีหน้าที่รวบรวมบรรณานุกรมเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่หนังสือและเอกสารต่าง ๆ ในหัวข้อวิชาที่ต้องการ เช่น ต่อทำบรรณานุกรมเรื่อง "การศึกษาประชาบาล" เมื่อไปค้นที่บัตรเรื่อง "การศึกษาประชาบาล", "การศึกษาของเด็กเล็ก" ก็จะได้รายชื่อทั้งหนังสือ จุลสาร กฤตภาค คณิตวารสาร ในหัวเรื่องที่กำหนดค้น

ดังนั้นหัวเรื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของห้องสมุดในด้านการบริการผู้ใช้ ในขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นความเกี่ยวพันระหว่างงานด้านเทคนิคและงานด้านบริการว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก บัตรเรื่องเป็นประโยชน์ทั้งกับผู้ใช้ห้องสมุดและเจ้าหน้าที่ของห้องสมุดในการที่จะค้นหาเอกสารในเรื่องที่ต้องการคัดเตอร์ (Cutter) โคสรูปประโยชน์ของหัวเรื่องไว้ดังนี้

๑. ทำให้ผู้ใช้สามารถหาหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ในหัวเรื่องที่เขาคิดว่าควรจะมีได้
๒. เพื่อแสดงว่าห้องสมุดมีหนังสือและเอกสารอะไรบ้างในหัวเรื่องที่กำหนดค้น<sup>๖</sup>

<sup>๖</sup> Charles A. Cutter, Rules For a Dictionary Catalog (4d.ed. Washington, D.C. Government Print. Off., 1904) p. 14



นอกจากนี้ยังมีคำกล่าวชี้ให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของหัวเรื่องมากขึ้น คือ "หัวเรื่องเป็นทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับทุกคน เป็นกุญแจสำคัญในคานการหาความรู้"<sup>๗</sup>

### ประวัติและพัฒนาการของหัวเรื่อง

ประวัติและพัฒนาการของหัวเรื่องเท่าที่จะพอค้นคว้าได้นั้น เข้าใจว่าคงจะมีการกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้ควบคู่ไปกับสมัยที่เริ่มใช้บัตรรายการ เนื่องจากหัวเรื่องเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของบัตรรายการ แต่หลักเกณฑ์ในการกำหนดหัวเรื่องยังไม่มีใครกำหนดขึ้นให้ใช้กันแพร่หลาย จนกระทั่งถึงประมาณ ค.ศ. ๑๘๓๗ ซึ่งถือว่าเป็นปีที่เริ่มสมัยปัจจุบันในประวัติของบัตรรายการ เซอร์ แอนโทนี พานิซซี (Sir Anthony Panizi) ผู้ดำรงตำแหน่งบรรณารักษ์หอสมุดแห่งชาติอังกฤษระหว่าง ค.ศ. ๑๘๕๖ - ๑๘๖๕ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการ ๕๑ ข้อขึ้น นับว่าเป็นการเริ่มต้นในคานหลักเกณฑ์ การทำบัตรรายการซึ่งได้กล่าวถึงบทบาทของหัวเรื่องอยู่บ้าง แต่หนังสือที่ได้อธิบายเป็นจุดเริ่มต้นของกฎเกณฑ์ในการให้หัวเรื่องที่แท้จริงคือหนังสือ Rules for a Dictionary Catalog มีทั้งหมด ๒๐๕ ข้อ พิมพ์ออกเผยแพร่ใน ค.ศ. ๑๘๗๖ โดย ชาลส์ แอมไน คัตเตอร์ (Charles Amni Cutter) หนังสือเล่มนี้พิมพ์ออกมา ๔ ครั้ง จนถึงการพิมพ์ครั้งสุดท้ายใน ค.ศ. ๑๘๐๘ จึงได้เลิกไปเนื่องจากได้มีหนังสือเล่มอื่น ๆ ที่ทันสมัยกว่าเกิดขึ้น ยังมีคนอื่น ๆ ซึ่งเขียนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เช่นกันในสมัยต่อ ๆ มา เช่น รังกะนาธาน (Ranganathan)

<sup>๗</sup> Mac Nair Mary W, The Library of Congress List of Subject Headings. (American library association. Catalog section. Procudings; 1:54-58, 1929)

<sup>๘</sup> Carlyle James Frarey, Subject Headings. (New Prunswick, N.J., Graduate School of library Science, Rutgers University, 1960. (The State of the library art, v1, pt.2) p.16.

มารีย์ ปริวอดส์ (Marie Prevost) เจ โอ ไคเซอร์ (J.O. Kaiser)  
 บี ซี วิค เคอร์ (B.C. Vickery) และมากาเร็ตแมน (Margaret Mann)  
 แต่หนังสือเหล่านี้ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดหัวเรื่องเท่ากับเล่มของคัทเตอร์

หนังสือ Rules for a Dictionary catalog ของคัทเตอร์นั้นนับว่าเป็น  
 เอกสารเล่มแรกที่พยายามจะกล่าวครอบคลุมถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการเรียงลำดับ  
 อักษรกฎเกณฑ์สำหรับยูเครน, ชื่อเรื่องและบัตรเรื่อง ซึ่งปรากฏหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้  
 หัวเรื่องอย่างชัดเจน หนังสือเล่มนี้แม้ว่าปัจจุบันจะไม่มีใครใช้แล้วแต่ก็ยังถือว่าเป็น  
 หนังสือที่มีประโยชน์ในการอ้างอิงถึงหลักเกณฑ์เก่า ๆ ซึ่งในสมัยต่อ ๆ มา ก็เกิดการ  
 พัฒนาการให้ทันสมัยขึ้นมาเรื่อย ๆ

หลายปีต่อมาภายหลังที่กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการให้หัวเรื่องของคัทเตอร์ได้แพร่  
 หลายออกไปนั้น บรรณารักษ์ที่ทำบัตรรายการยังคงไม่มีหนังสือที่จะเป็นคู่มือที่พิมพ์ออกขาย  
 เป็นมาตรฐานให้ใช้หัวเรื่องเหมือนกันทุก ๆ ห้องสมุด บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ยังคงต้องใช้  
 บัตรรายการที่เป็นเล่มซึ่งเรียงตามลำดับอักษร (Dictionary books catalog)  
 เป็นแนวทางในการให้หัวเรื่อง บัตรรายการเรื่องที่ใช้กันเป็นหลักและมีชื่อเสียงที่สุดใน  
 ขณะนั้น คือ บัตรเรื่องของ Boston Athenaeum และของสถาบัน Peabody  
 Institute of Baltimore แต่พวกบัตรเรื่องที่ใช้กันส่วนใหญ่นิยมกันอยู่ในห้องสมุด  
 ขนาดใหญ่ จึงเกิดความต้องการจากห้องสมุดขนาดเล็กที่จะใช้หัวเรื่องที่ใช้ได้สะดวกและ  
 ง่ายกว่าเดิม ในขณะเดียวกันก็มีผู้ต้องการหนังสือที่จะเป็นคู่มือในการให้หัวเรื่อง ซึ่งกำหนด  
 หัวเรื่องจากหลักเกณฑ์คัทเตอร์ได้กำหนดไว้ จากแรงกระตุ้นนี้เองทำให้เกิดโครงการ  
 ที่จะเรียบเรียงดัชนีวารสารเรียงตามหัวเรื่องของ พูลส์ (Poole) ขึ้นใหม่ คือ  
 Poole Index to Periodical Literature เนื่องจากหัวเรื่องที่ใช้ในดัชนี  
 วารสารนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นต้นเค้าในการให้หัวเรื่องเรียงตามลำดับอักษรซึ่งใช้  
 ในบัตรรายการทั่ว ๆ ไปได้

006677

แต่ในการใช้หัวเรื่องในดัชนีวารสารนี้ได้เกิดปัญหาในการกำหนดหัวเรื่องขึ้นหลายอย่าง เช่น หัวเรื่องเช่นไรจะใช้ค่านาม หรือใช้ชื่อเรื่อง จากปัญหานี้เองเป็นผลให้ที่ประชุมของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ในปี ค.ศ. ๑๘๘๖ ซึ่ง คัตเตอร์ได้ร่วมเป็นสมาชิกที่สำคัญคนหนึ่งอยู่ในที่ประชุมนั้นด้วย ได้ตกลงกันจัดพิมพ์หนังสือเล่มแรกซึ่งจะเป็นคู่มือในการให้หัวเรื่อง คือ ALA list of Subject Headings for use in Dictionary Catalog พิมพ์ออกเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๘๘๕ ซึ่งนับว่าประสบความสำเร็จที่เดียว เพราะในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ได้เลือกคำที่จะใช้เป็นหัวเรื่องจากแหล่งวิชาการต่าง ๆ ซึ่งได้รับการพิจารณาแล้วเป็นอย่างดีจึงนำมาพิมพ์ไว้ให้ใช้ได้ครบ และเมื่อมีหัวเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็นำมาเพิ่มเติมได้ ALA list of Subject headings นี้ บางท่านก็กล่าวว่า มีลักษณะคล้ายกับเป็นภาคผนวกของเล่มคัตเตอร์ เพราะหนังสือ Rule for a dictionary Catalog ของคัตเตอร์นั้น ให้ไว้แต่หลักเกณฑ์ในการให้หัวเรื่อง แต่สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้นำหลักเกณฑ์นั้นมากำหนดว่าจะใช้หัวเรื่องอะไรบ้างทำเป็นหัวเรื่องเรียงตามลำดับอักษรซึ่งนำไปใช้ได้ทันที

หนังสือของสมาคมห้องสมุดอเมริกาเล่มนี้พิมพ์อยู่ ๓ ครั้ง จนถึงปี ค.ศ. ๑๘๑๑ จึงได้เลิกพิมพ์ เนื่องจากห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันได้เริ่มพิมพ์ Library of Congress Subject Headings ออกแพร่หลายเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๘๑๐

ในขณะที่เดียวกับที่ ALA List of Subject Headings ได้พิมพ์ออกเผยแพร่กันในประเทศอื่น ๆ ก็ได้เริ่มมีการค้นคว้าในเรื่องหัวเรื่องกันขึ้นบ้างแล้ว เช่น ที่ประเทศออสเตรเลีย บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนของรัฐนิวเซาท์เวลส์ คือ แฮ็ช ซี แอล แอนเดอร์สัน (H.C.L. Anderson) ก็ได้พิมพ์บัญชีหัวเรื่องที่เขาได้รวบรวมขึ้น ชื่อว่า Guide to the Catalogue of the Reference Library มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับหัวเรื่องอยู่ ๑๑ ข้อและมีลักษณะคล้ายคลึงกับ



A.L.A. list of Subject headings นอกจากนั้นยังมีของผู้อื่น ๆ ในประเทศต่าง ๆ  
 อีก เช่น แวน ฮูเซน (Van Hoesen) ซี ซี กัล (C.D.Gull) ซึ่งกฎเกณฑ์ของ  
 หัวเรื่องเหล่านี้มีลักษณะสำคัญคล้ายกับของ A.L.A List และของคัตเตอร์เพียงแต่มี  
 รายละเอียดและลักษณะที่เฉพาะเจาะจงอื่น ๆ ต่างกันไปบางเท่านั้น

หลังจาก A.L.A. List of Subject headings ได้รับความสำเร็จแล้ว  
 ก็เกิดหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องเล่มที่นับว่ามีความสำคัญที่สุดในปัจจุบันคือ Library of  
 Congress Subject Headings พิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๘๑๐ เป็นหนังสือเล่มเดียว  
 ที่ให้รายละเอียดหัวเรื่องในสาขาวิชาการต่าง ๆ ทุกสาขา ต่อมาอีก ๑๐ ปีก็มีเสียง  
 เรียกร้องจากห้องสมุดเล็กกว่า L.C. Subject Headings นั้นละเอียดมากเกินไป  
 ไม่เหมาะที่จะใช้ในห้องสมุดขนาดเล็ก ดังนั้นใน ค.ศ. ๑๘๒๓ มินนี่ เอิร์ล ซีเยร์ส  
 (Minie Earl Sears) จึงได้จัดพิมพ์ List of Subject Headings for small Libraries  
 ขึ้น ซึ่งวิธีการซึ่งง่ายกว่า L.C. Subject Headings<sup>๖๐</sup> หนังสือคู่มือทั้งสองเล่มยังคง  
 นิยมใช้กันแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน

### ประวัติของหัวเรื่องในประเทศต่าง ๆ

หัวเรื่องนั้นส่วนใหญ่ใช้กันแพร่หลายมากในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงมีคู่มือการ  
 ให้หัวเรื่องเล่มสำคัญ ๆ ออกมาแพร่หลาย ประวัติของหัวเรื่องส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นในประเทศ

<sup>๕๙</sup> Julia Pettee, Subject Headings; The History and Theory of the Alphabetical Subject Approach to Books (New York: Wilson, 1946), p. 48

<sup>๖๐</sup> Maurice F Tauber, Technical Services in libraries (New York: Columbia University press, 1955), p. 163.

สหรัฐอเมริกา หัวเรื่องเหล่านี้จึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้ในประเทศอื่น ๆ มาก ส่วนใหญ่จะยึดหลักเกณฑ์หรือแปลจาก L.C. Subject Headings และ Sears List of Subject Headings เป็นหลักในการกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้เอง แต่ในบางประเทศก็ไม่นิยมใช้หัวเรื่องนัก จึงไม่มีคู่มือหัวเรื่องของคนแพร่หลาย คงจะไถ่คว้าถึงการใช้หัวเรื่องของประเทศต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ประเทศอังกฤษ ความคุ้นตัวเกี่ยวกับการให้หัวเรื่องเป็นไปค่อนข้างช้า และมีความสนใจน้อย จนกระทั่งถึง ค.ศ. ๑๘๐๘ หอสมุดลอนดอน (London Library) จึงจัดพิมพ์บัญชีรายชื่อหัวเรื่องที่จะใช้กับบัตรรายการเล่มแรกออกมา ติดตามด้วยฉบับเพิ่มเติมและเล่มสุดท้ายใน ค.ศ. ๑๘๓๘ ในขณะเดียวกันนั้น หอสมุดแห่งชาติของอังกฤษ (British Museum) มีสิ่งพิมพ์เป็นจำนวนมากได้จัดพิมพ์ Catalog of Printed Books ซึ่งมีบัญชีหัวเรื่องเรียงตามลำดับอักษรแยกต่างหากเช่นกัน แต่ส่วนใหญ่ของสมุดในอังกฤษไม่มีการจัดทำบัญชีหัวเรื่องที่สำคัญใช้เลย ซึ่งโดยมากจะทำไว้เป็นรูปบัตรรายการ เรียงตามหัวเรื่องใช้เฉพาะในหอสมุดแต่ละแห่งหรือถ้าจะใช้หัวเรื่องก็มักใช้ของอเมริกาซึ่งเป็นภาษาอังกฤษเช่นเดียวกัน

ประเทศเยอรมัน ไม่ได้ใช้หัวเรื่องเหมือนประเทศอื่น ๆ แต่ได้กำหนดวิธีการใช้คำซึ่งเรียกว่า "Schlagwort" ในภาษาเยอรมันตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "catch word" มีหนังสือชื่อ "Schlagwort-Katalog Verzeichnis der Bucher and Landkarten in sachlicher Anordnung, 1889 - 1913"<sup>๑๑</sup> เป็นหนังสือที่มีลักษณะเป็นบรรณานุกรมและมีตัวอย่างการใช้ Schlagwort ให้เห็นชัดเจนส่วนใหญ่ในประเทศเยอรมัน ไม่นิยมใช้บัตรรายการแบบยูเครงและหัวเรื่อง

<sup>๑๑</sup> Pettee, op.cit, p.38

หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องประเภทที่ใช้ Schlagwort ที่สำคัญคือ

Germany. Reichstag. Bibliothek...Alphabetischer sachkatalog, sogenannter schlagwortkatalog, genfuprt seit. 1933. Schlagwortverzeichnis 1. Ausg. 1935. ในหนังสือเล่มนี้จะแสดงการใช้

Schlagwort คือ catch phrase หรือ subject word ของหนังสือแต่ละเล่มและ การใช้การโยงข้อความ (cross reference) โยงไปสู่หัวเรื่องที่จะหาหนังสือพบ

ประเทศฝรั่งเศส ไม่นิยมใช้ Schlagwort เหมือนประเทศเยอรมัน แต่ ได้รับอิทธิพลการใช้หัวเรื่องจากอเมริกันนิยมใช้แบบเรียงตามลำดับอักษร (American dictionary form) หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องของฝรั่งเศสซึ่งแปลและคัดแปลงมาจาก L.C.List of Subject Headings ให้เหมาะในการที่จะใช้กับหนังสือภาษาฝรั่งเศสคือ Vedettes de sujets pour les catalogues alphabetiques ของ Association des anciens élèves de L'Ecole de bibliothécaires ค.ศ. ๑๙๓๕

### กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

นอร์เวย์ นิยมใช้บัตรรายการแบบเรียงตามลำดับอักษร (Dictionary form) ใ้ช้มากในหอสมุดใหญ่ เช่น ที่หอสมุดกรุงออสโล (Oslo) และมีการคิดรวบรวม บัญชีหัวเรื่องสำหรับหอสมุดประชาชนของนอร์เวย์ขึ้นเช่นกัน

สวีเดน ก็ได้มีการรวบรวมบัญชีหัวเรื่องของหอสมุดประชาชนขึ้นใช้เช่นกัน โดยแผนกหอสมุดของคณะกรรมการจัดการศึกษาของสวีเดนได้รวบรวมขึ้น

เดนมาร์ก The Library Central ได้จัดทำบัญชีรายชื่อหัวเรื่อง (Danish List) และจัดส่งไปให้หน่วยงานตามหอสมุดประชาชนในแพร่หลาย

ในบางห้องสมุดก็มีการแยกทำบัญชีหัวเรื่องออกใช้โดยเฉพาะในแต่ละแห่งเอง<sup>๑๒</sup>

นอกจากนั้นประเทศอื่น ๆ ในยุโรปก็มีการค้นคว้าในด้านการใช้หัวเรื่องอีกหลายประเทศ เช่น

ประเทศอิตาลี โดยเฉพาะห้องสมุดรัฐวาติกันจัดทำบัตรรายการเรียงตามลำดับอักษรแบบอเมริกา โดย Igiros Oiodani ได้รวบรวมและจัดพิมพ์บัญชีรายชื่อหัวเรื่อง ชื่อ Subject Headings in Vatican ขึ้นเผยแพร่และมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการให้หัวเรื่อง ซึ่งมีอิทธิพลกับห้องสมุดอื่น ๆ ในแถบยุโรปมาก

ประเทศรัสเซีย มีงานจัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และการให้หัวเรื่องออกเผยแพร่คือ Sporuye voprosy predmetizatsii ของ V.P. Kruglikova

ส่วนประเทศสเปนก็มีบัญชีหัวเรื่องซึ่งได้จัดพิมพ์ออกเผยแพร่ตามประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมและใช้ภาษาสเปน คือหนังสือ Possibles encabezamientos par un catalogo dictionary

ในแถบทวีปออสเตรเลีย ประเทศออสเตรเลียก็มีการค้นคว้าเช่นกันในด้านการให้หัวเรื่องคงได้กล่าวมาแล้วในตอนทีกล่าวถึงประวัติหัว ๆ ไป<sup>๑๓</sup> ประเทศนิวซีแลนด์ก็มีหนังสือ New Zealand Subject Subject Headings ของ A.S. Cunningham ค.ศ. ๑๙๓๘ พิมพ์ออกใช้แพร่หลายเช่นกัน

<sup>๑๒</sup> Pettee, op.cit., p. 39

<sup>๑๓</sup> คุ้ทหน้า ๑๖

ในแถบทวีปเอเชีย ประเทศจีนเริ่มสนใจการกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้ก่อนประเทศอื่น ๆ ปรากฏว่ามีหนังสือเกี่ยวกับหัวเรื่องออกมาเล่มหนึ่ง ใน ค.ศ. ๑๙๓๕ เป็นภาษาจีนชื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า "Chinese Subject Headings"

อาจจะกล่าวได้ว่าประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้เริ่มเห็นความสำคัญและประโยชน์ของหัวเรื่องจึงมักจะมีผู้รวบรวมหัวเรื่องขึ้นใช้ในแต่ละประเทศโดยให้เหมาะสมกับภาษาที่ใช้ของประเทศนั้น ๆ

### หัวเรื่องในสาขาวิชาเฉพาะต่าง ๆ

ในขณะที่เกิดมีหนังสือหัวเรื่องทั่ว ๆ ไปขึ้นใช้กันแพร่หลายนั้น ในสาขาวิชาต่าง ๆ ก็มีหัวเรื่องเฉพาะวิชาเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน เล่มแรกที่เคยย่นคงได้แก่ Margaret Mann's list for Children's books ซึ่งพิมพ์ออกแพร่หลายใน ค.ศ. ๑๙๑๖ ปัจจุบันนี้เด็กใช้แล้ว และหาคนฉบับยากมาก แต่เท่าที่พอจะสืบทราบได้ นั้น บรรจุหัวเรื่องอยู่ประมาณ ๑๐๐ หัวเรื่อง ซึ่งใช้กันในห้องสมุดหลายแห่ง นอกจากนั้นก็ยังมีของ จอห์น คอตตัน คาร์นา (John Cotton Darna) ชื่อ List of Subject Headings for Information File พิมพ์ครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๙๑๗ มีจุดมุ่งหมายที่จะกำหนดให้ใช้หัวเรื่องนี้เฉพาะกับเอกสารและจุลสารต่าง ๆ ไม่ใช่เฉพาะแต่หนังสือ หัวเรื่องในสาขาวิชาต่าง ๆ เหล่านี้มีพิมพ์ออกมาอีกมากมาย ซึ่ง ฟราเรย์ (Frarey) ได้วิเคราะห์ไว้ว่ามีประมาณถึง ๕๐ เรื่อง ตั้งแต่เริ่มมีการใช้หัวเรื่องมาจนถึง ค.ศ. ๑๙๕๒ มีข้อน่าสังเกตว่าครึ่งหนึ่งเป็นหัวเรื่องในสาขาสังคมศาสตร์ และหนึ่งในสามเป็นหัวเรื่องทางค่านวิทยาศาสตร์

<sup>๑๘</sup> Frarey, op.cit., p.18



และเทคโนโลยี ส่วนทางด้านมนุษยศาสตร์นั้นเป็นส่วนน้อยที่สุด<sup>๑๕</sup> ส่วนใหญ่หัวเรื่องเฉพาะสาขาวิชาเหล่านี้จะมีการเรียงลำดับตามอักษร มีเพียงเรื่องเดียวที่มีลักษณะพิเศษคือเรื่อง Subject Headings in Education ของ ไคลด์ อีเลน เพ็ตตัส (Clyde Elaine Pettus) ซึ่งพิมพ์ใน ค.ศ. ๑๙๓๘ ได้มีการเรียงลำดับหัวเรื่องตามหมวดหมู่วิชาต่าง ๆ คงต้องการจะแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการที่จะใช้ระบบการแยกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับหมวดวิชาความรู้ในแขนงนั้น ๆ โดยตรง

ส่วนใหญ่หัวเรื่องเฉพาะวิชามักจะมีวิธีการใช้ค่อนข้างจะยุ่งยาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากว่าหัวเรื่องเหล่านี้จัดทำขึ้นสำหรับความต้องการใช้โดยเฉพาะตามลักษณะสำคัญของหนังสือในแต่ละหมวดวิชา

ในเวลานั้นได้มีนักคิดหลักเกณฑ์การให้หัวเรื่องเฉพาะแขนงวิชาขึ้นใช้แพร่หลายบ้างเหมือนกัน แหล่งที่เป็นผู้นำในเรื่องนี้คือ หอสมุดแพทย์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (The National Library of Medicine) ได้เริ่มหาวิธีการกำหนดลักษณะของหัวเรื่องเฉพาะในทางแพทย์ แต่ในสาขาวิชาอื่น ๆ ก็ยังไม่มีหลักเกณฑ์อะไรที่เป็นหลักสากล ดังนั้นจึงยังคงมีความยุ่งยากในการใช้อยู่จนปัจจุบัน บางท่านก็กล่าวว่า หอสมุดต่าง ๆ ควรจะใช้หนังสือคู่มือหัวเรื่องทั้งเล่มทั่ว ๆ ไป และเฉพาะสาขาวิชา เพื่อจะได้เกิดการเปรียบเทียบกันเองในระหว่างที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

พัฒนาการของหัวเรื่องนั้นได้เริ่มเห็นเด่นชัด ก็เมื่อมีหลักเกณฑ์ขึ้นใช้เมื่อประมาณ ๑๐๐ ปีมาแล้ว แม้ปัจจุบันหัวเรื่องได้พิสูจน์ตัวเองแล้วว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นทุก ๆ ที่ เมื่อวงการหนังสือและการค้นคว้าทันสมัยขึ้นเท่าใด หัวเรื่องก็จำเป็นจะต้องมีวิวัฒนาการให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าของวิชาการต่าง ๆ ควบคู่กันไปด้วย

<sup>๑๕</sup>  
Ibid.

## Thesaurus พัฒนาการของหัวเรื่องที่ใช้ในการจำแนกเอกสารแบบใหม่

ในปัจจุบันก้าวต่อไปซึ่งมีรากฐานพัฒนาจากหัวเรื่อง คือ การใช้ Thesaurus ในการจัดระบบเอกสาร Thesaurus ก็คือหัวเรื่องที่มีความละเอียดมาก สามารถไขแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ ให้ละเอียดยิ่งขึ้น เป็นระบบแบบใหม่ที่จะสามารถนำไปปรับปรุงใหม่ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Thesaurus ที่ใช้อยู่ปัจจุบันในสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่แพร่หลายมีดังต่อไปนี้

๑. The Thesaurus of ERIC Descriptor เริ่มจัดทำขึ้นเมื่อประมาณ ค.ศ. ๑๙๖๘ โดย The Educational Resources Information Center (ERIC) เป็น Thesaurus ที่จะใช้คนควาในสาขาวิชาการศึกษาโดยเฉพาะเพราะจัดทำขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านหัวเรื่องของ ERIC ได้รวบรวมคำศัพท์ใหม่ ๆ เหล่านี้จากบรรดาเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

๒. Macrothesaurus จัดทำขึ้นโดย The Organization on Economic Committee Development (OECD) เริ่มพิมพ์ออกแพร่หลายในปี

ค.ศ. ๑๙๖๘ เป็น Thesaurus ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ทั้งหมดจึงเป็นการรวบรวมและคิดค้นคำศัพท์ที่มีขอบเขตกว้างขวางและละเอียดถี่ถ้วนมาก Macrothesaurus นี้มีพิมพ์เผยแพร่ออกเป็นหลายภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ, ฝรั่งเศส, เยอรมัน และสเปน

๓. Thesaurus of Engineering and Scientific Terms ผู้จัดทำคือ Engineering Joint Council โดยความร่วมมือกับกระทรวงกลาโหมของประเทศสหรัฐอเมริกา พิมพ์ออกเผยแพร่เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๖๗ เป็น Thesaurus ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิศวกรรมศาสตร์ ที่แพร่หลายมาก

Thesaurus ที่ได้จัดทำขึ้นในสาขาวิชาต่าง ๆ นี้ มีลักษณะส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน แต่อาจจะมีวิธีการใช้ในเล่มต่าง ๆ ที่กำหนดและมีคำอธิบายไว้แตกต่างกันออกไปบ้าง แต่โดยส่วนรวมแล้ว Thesaurus ก็คือ หัวเรื่องที่มีความละเอียดมาก

เพื่อจะนำไปใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ในศูนย์เอกสาร (Information or Documentation Center) หรือห้องสมุดประเภทต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่ Thesaurus นี้มักนิยมนำไปใช้กับศูนย์เอกสารมากกว่าห้องสมุด เนื่องจากเป็นระบบที่กำหนดขึ้นให้เหมาะกับเอกสารต่าง ๆ มากกว่าหนังสือเล่ม

ตัวอย่าง ลักษณะของ Thesaurus จาก Thesaurus of ERIC Descriptor  
 DRUG EDUCATION 140  
 SN Study of the varied aspects of drugs, their  
 source, abuse, chemical, composition and  
 physical personal and social effects  
 Ecosystem  
 USE ECOLOGY

Thesaurus นี้เป็นวิวัฒนาการที่แยกแขนงมาจากหัวเรื่องและเป็นสิ่งที่กำลัง  
 ได้รับความสนใจในอนาคตอาจจะกลายเป็นเครื่องมือการจัดเอกสารที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## หนังสือหัวเรื่องภาษาอังกฤษที่ใช้ในปัจจุบัน

### Library of Congress Subject Headings

หนังสือหัวเรื่อง Library of Congress Subject Headings นั้นนับว่าเป็นหัวเรื่องภาษาอังกฤษในปัจจุบันที่ละเอียดและทันสมัยที่สุดเล่มหนึ่ง พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๙๑๐ ชื่อว่า "Subject Headings Used in the Dictionary Catalogues of the Library of Congress" ในปีต่อมา ๆ ของสมุทรรัฐสภาอเมริกันก็พิมพ์ออกมาอีกเรื่อง ๆ โดยเปลี่ยนแปลงชื่อหนังสือเรื่อย ๆ มาจนถึงชื่อที่ใช้ในปัจจุบัน ในการพิมพ์ครั้งสุดท้าย คือ การพิมพ์ครั้งที่ ๘ ค.ศ. ๑๙๖๖ ใช้ชื่อว่า "Library of Congress Subject Headings" หรือ L.C. Subject Headings ทุก ๆ เดือนยังมีภาคผนวก (supplement) บรรจุหัวเรื่องใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มเติมจากเดิมให้ทันสมัยอยู่เสมอ หรือพิมพ์ออกมาเป็นรายปีก็มีเช่นกัน

L.C. Subject Headings เป็นคู่มือหัวเรื่องที่มีเนื้อหาละเอียดครอบคลุมความรู้ทุก ๆ สาขาวิชา เป็นหัวเรื่องที่กำหนดขึ้นจากหนังสือและเอกสารที่มีอยู่ในห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน ดังนั้นจึงเป็นหัวเรื่องที่เหมาะสมจะใช้กับห้องสมุดขนาดใหญ่ เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัย หรือห้องสมุดประชาชนใหญ่ ๆ สำหรับห้องสมุดขนาดเล็กก็อาจจะใช้ได้โดยเลือกเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเอกสารในห้องสมุดของตน ถ้าหากเป็นห้องสมุดที่ใช้บริการรายการของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันอยู่แล้ว ก็ยังคงควรจะใช้หัวเรื่องเล่มนี้มาก นอกจากนั้นหัวเรื่องเล่มนี้ไม่จำเป็นจะต้องใช้เฉพาะห้องสมุดที่จัดค้ายระบบ Library of Congress Classification แต่ห้องสมุดที่จัดค้ายระบบอื่น ๆ เช่น ระบบทศนิยมของคีวี่ ก็อาจจะนำไปดัดแปลงได้ ห้องสมุดต่าง ๆ อาจจะใช้นักหนังสือคู่มือหัวเรื่องได้หลายเล่มในขณะเดียวกัน<sup>๑๖</sup>

<sup>๑๖</sup>Bohdan S. Wynor, Introduction to Cataloging and Classification 3rd ed. (Littleton, Colo: Libraries unlimited, 1967), p. 236.

## ลักษณะสำคัญ

หัวเรื่องใดที่สำคัญและใช่เป็นหัวเรื่องใด จะพิมพ์ให้เห็นชัดเจนด้วยตัวพิมพ์สี่คำเต็ม ถ้าหากเป็นหัวเรื่องย่อยหรือหัวเรื่องที่ไม่ใช่จะพิมพ์ด้วยอักษรตัวบางกว่า ส่วนหัวเรื่องทั้งหมดมีการเรียงตามลำดับอักษร แบบพจนานุกรม

เครื่องหมายต่าง ๆ และคำพิเศษ ๆ ที่ใช้เฉพาะใน L.C. Subject Headings

๑. คำที่อยู่ในวงเล็บคือ (Direct) และ (Indirect) เป็นคำที่พบเมื่อจะใช้หัวเรื่องย่อย โดยเฉพาะประเภทที่เกี่ยวกับสถานที่และเมืองทางภูมิศาสตร์ เมื่อมีคำที่อยู่ในวงเล็บทั้ง ๒ คำนี้หลังหัวเรื่องใดหมายความว่า อาจจะบอกสถานที่กำกับไว้ได้ แต่มีวิธีการใส่ชื่อสถานที่แตกต่างกันดังนี้

๑.๑ มีคำที่อยู่ในวงเล็บ (Direct) ให้เขียนชื่อสถานที่ต่อท้ายได้โดยบอกชื่อเมืองที่ตั้งของสถานที่นั้นกำกับ หรือถ้าเป็นชื่อเมืองก็ให้เขียนต่อท้ายได้โดยไม่ต้องมีชื่อประเทศหรือรัฐมาค้น เช่น ไซวา Censorship-Paris

ไม่ใช้ Censorship-France-Paris

๑.๒ ถ้าคำที่อยู่ในวงเล็บ (Indirect) แสดงว่าหัวเรื่องนี้จะต้องบอกสถานที่โดยละเอียดกว่าคำที่อยู่ในวงเล็บ (Direct) ต้องเขียนชื่อของประเทศ รัฐ หรือ เมืองที่ตั้งของสถานที่นั้นไว้ระหว่างหัวเรื่อง และชื่อสถานที่

เช่น Uranium ores (Indirect)

เขียนเป็นหัวเรื่องว่า Uranium ores-Utah-Daggettes

๒. การโยงข้อความ (Cross reference) มีอยู่ ๓ เครื่องหมายและมีวิธีใช้ต่างกันดังนี้

Sa คือ ดูเพิ่มเติม (see also)

X คือ ดูที่ (see) หรือ อ้างถึง (Refer to)

XX คือ ดูเพิ่มเติม (see also) หรือ อ้างจาก (Refer from)



คู่มืออย่างดังต่อไปนี้ Nuclear geophysics

Sa Radiocarbon dating

X Nuclear geology

XX Geophysics

หมายความว่า Nuclear geophysics คือเพิ่มเติมที่ Radiocarbon dating แสดงว่า  
หัวเรื่องนี้ใช้ได้ทั้ง ๒ หัวเรื่อง แต่ Radio carbon dating ตามหมายเดิมคือ  
Nuclear geology ถูก Nuclear geophysics  
แสดงว่าหัวเรื่อง Nuclear geology ใช้ไม่ได้  
Geophysics คือเพิ่มเติมที่ Nuclear Geophysics  
แสดงว่าหัวเรื่อง Geophysics กว้างกว่าหัวเรื่อง Nuclear Geophysics

ก การใช้เครื่องหมาย ๓ อย่างนั้นเพื่อให้เห็นความแตกต่างของหัวเรื่องที่เกี่ยว  
ข้องอยู่ที่ใช้ได้และใช้ไม่ได้ เมื่อเห็นเครื่องหมาย "Sa" แสดงว่าหัวเรื่องที่ตามหลัง  
มานั้นเป็นหัวเรื่องที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงและแคบกว่าหัวเรื่องทีคนอยู่ เครื่องหมาย  
"X" แสดงว่า หัวเรื่องที่ตามหลังมานั้นใช้ไม่ได้  
เครื่องหมาย "XX" แสดงว่า หัวเรื่องที่ตามหลังมามีความหมายกว้างกว่า  
เรื่องที่กล่าวถึงคนอยู่

การใช้เครื่องหมายทั้ง ๓ ประเภทนี้จะสามารถช่วยให้บรรณารักษ์ที่ทำบัตรรายการ  
เลือกหัวเรื่องที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องของหนังสือได้โดยไม่พลิกหัวเรื่องอื่น ๆ มาเปรียบ  
เทียบกัน เนื่องจากหัวเรื่องทีคนใดและหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งที่มีความหมาย  
กว้างกว่า แคบกว่า และที่ใช้ไม่ได้

๓. การให้คำอธิบายหัวเรื่อง (Scope Notes) หัวเรื่องบางหัวเรื่องจะมี  
ข้อความอธิบายเกี่ยวกับขอบเขต ความหมาย และหัวเรื่องอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กันหรือ  
แตกต่างกัน

๔. มีการให้สัญลักษณ์ของระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ไว้หลังหัวเรื่อง บางหัวเรื่อง เพื่อเป็นการแนะนำ บรรณารักษ์อาจใช้เป็นแนวทางในการให้เลขหมู่ ใดควย เช่น ตัวอย่าง

Atomic mass. (Chemistry, GO 466; Physics, QC 173)

Dilema (BC 185)

๕. L.C. Subject Headings มีการบอกประเภทของหัวเรื่องบางชนิด ที่มีการยกเว้นไม่ใส่รายละเอียดไว้ในหนังสือ แต่ชี้ให้เห็นว่า หัวเรื่องที่อยู่ในกลุ่มเหล่านี้ จะสามารถใช้เป็นหัวเรื่องได้โดยใช้หลักการเขียนหัวเรื่องตามกฎที่ใช้อยู่โดยทั่วไป ซึ่งอาจเป็นไปตามกฎของ Anglo American Rules หรือ ALA ก็ได้ เช่น ชื่อเฉพาะและชื่อเฉพาะต่าง ๆ, ชื่อค่านานและนิทานปรัมปราต่าง ๆ, ชื่อเฉพาะอื่น ๆ เช่น ชื่อบ้าน, เรือ, สกอตต่าง ๆ, ชื่อทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ ฯลฯ

### ลักษณะทั่วไป

๑. หัวเรื่องประกอบด้วยคำประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑.๑ คำนามเดี่ยว (Simple noun) ทั้งที่เป็นเอกพจน์และพหูพจน์

เช่น Botany, Ethics

๑.๒ คำนามที่ประกอบด้วยคำนามอื่น ๆ หรือคำวิเศษณ์ (Qualified noun) เช่น Agricultural Credit, Propaganda America

๑.๓ หัวเรื่องที่เป็นวลี (Phrase headings) จะประกอบด้วย คำนาม ๒-๓ คำ ซึ่งมีคำบุพบทหรือสันธานเชื่อม แบ่งเป็น ๔ ชนิดคือ

๑.๓.๑ หัวเรื่องวลีธรรมดา (Simple phrase headings)

เช่น Divine right of Kings

๑.๓.๒ หัวเรื่องเปลี่ยนตำแหน่ง (Inverted Headings)

ได้แก่หัวเรื่องที่มีการสลับเอาคำมาไว้ในตำแหน่งข้างหน้า เมื่อเห็นว่า คำนั้นเป็นส่วน ที่สำคัญกว่า เช่น Group, Theory of

๑.๓.๓ หัวเรื่องที่เป็นวลีผสม (Compound phrase)

คือหัวเรื่องที่มีคำมาเชื่อมระหว่างคำ เช่น Medicine and religion

๑.๓.๔ หัวเรื่องวลีที่ประกอบคำอื่น ๆ (Phrases headings)

เช่น Promoters of Justices (Canon Law)

๒. หัวเรื่องย่อย (Subdivision or Sub-headings) คือหัวเรื่องที่กำหนดขึ้นเพื่อขยายความหมายหรือ ขอบเขตของหัวเรื่องเดิมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่หัวเรื่องย่อยไม่สามารถจะใช้เป็นหัวเรื่องเดี่ยว ๆ ได้ มักต้องขยายหัวเรื่องอื่น ๆ เช่น เรื่องสั้น, รวมเรื่อง "รวมเรื่อง" เป็นหัวเรื่องย่อย

ใน L.C. Subject Headings มีหัวเรื่องย่อย ๔ ประเภทคือ

๑. หัวเรื่องย่อยแสดงลักษณะวิธีเขียน (General Form Subdivision)

เป็นหัวเรื่องย่อยแสดงการเรียบเรียงหนังสือเล่มนั้นว่าเป็นในลักษณะใด เช่น เป็นประวัติศาสตร์, พจนานุกรม, คณิตหรือจรรยา เช่น Agriculture-Statistics

๒. หัวเรื่องย่อยทางภูมิศาสตร์ (Geographic Subdivision)

จะใช้เมื่อหัวเรื่องนั้นจำเป็นจะต้องมีชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์หรือทางการเมืองมาขยาย โดยเฉพาะในเล่มนี้จะมีคำว่า (Direct) และ (Indirect) เพื่อแสดงว่าจะใช้อย่างไร ซึ่งไต่กลางโดยละเอียดแล้ว

๓. หัวเรื่องย่อยตามลำดับเวลา (Chronological Subdivision)

จะใช้เมื่อต้องการบอกลำดับเหตุการณ์ในหัวเรื่องบางคำ เช่น Arithmetic-before 1846 หรือ Philosophy, Modern และที่แสดงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์โดยเฉพาะ เช่น France. History-Carolingian and early period to 987

๔. หัวเรื่องเฉพาะวิชา (Special topic) คือหัวเรื่องย่อยที่จะต้องใช้

ขยายหัวเรื่องบางหัวเรื่องที่จำเป็นจะต้องมีการบอกเนื้อเรื่องเฉพาะ เช่น

English Language; Literature

Dressmaking--Pattern Design

ชื่อเฉพาะต่าง ๆ ที่จะใช้เป็นหัวเรื่องได้ บางประเภทก็กล่าวไว้แล้วในตอนแรกก็กล่าวถึงลักษณะสำคัญของ L.C. Subject Headings

๔.๑ ชื่อเฉพาะต่าง ๆ (Individual Name) เช่น ชื่อคน, ชื่อสกุล ชื่อสถาบัน, เพนนิยามต่าง ๆ, เรือ, บ้าน ฯลฯ

๔.๒ ชื่อทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้เป็นหัวเรื่องได้จะเลือกใช้ชื่อที่คนทั่ว ๆ ไปรู้จักคุ้นเคยและทันสมัยที่สุด เช่น จะใช้ว่า Russia ไม่ใช่ Union of Soviet Socialist Republics ชื่อทางภูมิศาสตร์ที่ได้นำมาเป็นหัวเรื่องยังแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๔.๒.๑ ชื่อลักษณะภูมิประเทศต่าง ๆ (Generic Qualifier)  
เช่น ชื่อ ช่องแคบ, ถ้ำหรือภูเขา ฯลฯ เช่น English Channel, Rocky Mountain

๔.๒.๒ ชื่อสถานที่ทางภูมิศาสตร์และที่ตั้งทางการเมือง (Geographic Qualifiers) เช่น Boulder, Colorado; Littleton, Colo.

๔.๒.๓ ชื่อทางการเมือง (Political qualifiers) คือชื่อที่บอกลักษณะว่าเป็นเมือง, รัฐ หรือประเทศ เช่น

New York (State)

New York (City)

New York (Archdiocese)

๓. การโยงข้อความ (cross reference) เนื่องจากหัวเรื่องหลายหัวเรื่องมีความเกี่ยวเนื่องกันในหลาย ๆ ทาง ดังนั้นจึงต้องมีสิ่งที่จะเชื่อมโยงหัวเรื่องเหล่านี้ให้ผู้ใช้ที่ค้นที่หัวเรื่องหนึ่ง ไปยังหัวเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน มี ๓ ประเภท คือ

๓.๑ "See" reference คือ การโยงจากหัวเรื่องที่ไม่ใช่ไปยังหัวเรื่องที่ใช้ได้ เช่น Blackmail see Extortion

๓.๒ "See also"reference จะใช้โยงในระหว่างหัวเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันโดยทั่ว ๆ ไป มักจะใช้ในการโยงจากหัวเรื่องที่กว้าง ๆ ไปยังหัวเรื่องที่แคบ และเฉพาะเจาะจงกว่า เพื่อให้ผู้ใช้พิจารณาเลือกเอง

เช่น Science

See also Astronomy

หรือ Earth

See also Geology

๓.๓ "General Reference" ใช้โยงใดทั่วไป เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของหัวเรื่องนั้นกับหัวเรื่องอื่น ๆ หรือแสดงวิธีที่จะหาหัวเรื่องที่ควรจะใช้ได้ เช่น

Cats

see also name of different kinds of cats, e.g.

Angora Cat, Siamese cat etc.

๔. คำอธิบายหัวเรื่อง (scope notes) บางหัวเรื่องต้องมีการอธิบายแนะนำผู้ใช้เพื่อเป็นแนวทางให้ทราบถึงขอบเขตหัวเรื่องและบอกถึงหัวเรื่องอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กันหรือแตกต่างกัน เช่น Civil marriage (HQ 1006)

Here are entered general treatises only. Discussions of civil marriage in various countries are entered under marriage law with country subdivision

XX Marriage



๕. Duplicate entry คือหัวเรื่องที่มีความหมายเดียวกัน แต่สามารถตีความหมายออกเป็นหัวเรื่องได้ ๒ ด้าน เพื่อให้ทุกคน ๆ ได้จากหัวเรื่องที่ต้องการและสะดวกที่สุด ตัวอย่าง เช่น English literature-Translation from Chinese หรือ Chinese literature-Translation into English

นอกจากนั้นใน L.C. Subject Headings ยังมีรายชื่อหัวเรื่องในสาขาวิชาเฉพาะและหัวเรื่องย่อยเป็นเครื่องช่วยในการให้หัวเรื่อง เรียกว่า Auxiliary List หัวเรื่องในสาขาวิชาเฉพาะมี ๒ รายการ คือ

๑. Music Subject Headings พิมพ์ออกปี ค.ศ. ๑๙๕๒

๒. Literature Subject Headings and Language Subject Headings

พิมพ์ออกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๒๖

หัวเรื่องย่อยมี ๓ รายการ คือ

๑. หัวเรื่องย่อยแบ่งตามเวลา ตามหลังชื่อสถานที่ต่าง ๆ (Period Subdivision under Names of Places)

๒. หัวเรื่องย่อยแบ่งตามหมวดวิชา (Subject Division)

๓. หัวเรื่องที่ประกอบด้วยหัวเรื่องย่อยของท้องถิ่นต่าง ๆ (Subject Headings with Local Subdivision)

สำหรับหัวเรื่องแบ่งตามเวลา (Period Subdivision) นับว่าเป็นหัวเรื่องย่อยที่สำคัญที่สุดในการที่จะใช้ควบคู่ไปกับ L.C. Subject Heading

Sears List of Subject Headings

ห้องจาก L.C. List of Subject Headings พิมพ์ออกเผยแพร่โดยประมาณ ๑๐ กว่าปี มินนี เออร์ล ซีเบรส (Minie Earl Sears) จึงได้จัดพิมพ์หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องเล่มนี้ออกเผยแพร่เป็นครั้งแรกใน ค.ศ. ๑๙๒๓ โดยใช้ชื่อว่า

"List of Subject Headings for Small Libraries" มีวัตถุประสงค์เพื่อจะให้ใช้ใส่สะดวกในหอสมุดขนาดเล็ก เนื่องจาก L.C. Subject Headings มีเนื้อหาและหัวเรื่องละเอียดเกินกว่าที่หอสมุดขนาดเล็กจะต้องการ หนังสือหัวเรื่องของซีเบรสนี้โดยทั่ว ๆ ไปใช้กฎเกณฑ์เดียวกับ L.C. Subject Headings โดยตรวจสอบให้มีลักษณะการให้หัวเรื่องและการวางรูปคล้ายคลึงกันแทบทุกอย่าง แต่พยายามคัดแปลงเนื้อหาและจำนวนหัวเรื่องให้น้อยลงโดยคำนึงถึงความสะดวกของหอสมุดขนาดเล็กเป็นสำคัญ ซีเบรสได้เป็นผู้จัดพิมพ์ในการพิมพ์ ๓ ครั้งแรก ในการพิมพ์ครั้งที่ ๑ ๆ มาจึงได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้น การพิมพ์ครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕ อิสซาเบล สตีเวนสัน มอนโร (Isbel Stevenson Monro) ได้เป็นบรรณาธิการผู้จัดพิมพ์ การพิมพ์ครั้งที่ ๔ ได้เพิ่มเติมสิ่งสำคัญคือ มีการให้เลขหมู่ของหนังสือระบบคิวไวท์ตามหัวเรื่องต่าง ๆ ด้วย ซึ่งแต่เดิมนั้นไม่มี

เบอร์ธา เอ็ม ฟริก (Bertha M. Frick) เป็นบรรณาธิการในการพิมพ์ครั้งต่อมา คือ ครั้งที่ ๖, ๗ และ ๘ ในการพิมพ์ครั้งที่ ๖ ได้เปลี่ยนชื่อหนังสือเล่มนี้เป็น "Sears List of Subject Headings" เพื่อเป็นการให้เกียรติและระลึกถึงซีเบรส ผู้ริเริ่มในการจัดทำคำว่า "Small libraries" จึงถูกตัดออกตั้งแต่บัดนั้นมา เนื่องจากผู้นิยมใช้ Sears List of Subject Headings ในปัจจุบันเป็นหอสมุดขนาดกลางไม่เฉพาะแต่หอสมุดขนาดเล็กเช่นเดิม บรรณาธิการคนต่อมาซึ่งเป็นคนปัจจุบันคือ บาร์บารา เอ็ม เวสต์บี (Barbara M. Westby) เป็นผู้จัดพิมพ์ในการพิมพ์ครั้งที่ ๘ และ ๑๐ ในการพิมพ์ครั้งที่ ๑๐ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอีก คือไม่มีการให้

เลขหม การจัดทำหนังสือระบบคิวโอไว้หลังหัวเรื่อง เป็นการหมุนกลับไปสู่ลักษณะเดิมของ  
 เข็ยรสมุดพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรก โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากระบบการจัดหมู่ของ  
 คิวอนั้นแพร่หลายมากจนรู้จักกันทั่ว ๆ ไป จึงมีข้อของยากในการให้เลข และยังมีเสียง  
 กล่าวตำหนิจากผู้ใบบางคนว่าบางครั้งเลขหมู่ที่ให้ไว้ก็ไร้ประโยชน์ไม่ได้ และอาจจะทำ  
 ให้เข้าใจผิดหรือไขว้เขวได้ ดังนั้นเวสปี้จึงตัดสินใจตัดเลขหมู่ออกจนถึงฉบับพิมพ์ครั้งหลัง  
 สุกในปัจจุบัน คือ การพิมพ์ครั้งที่ ๑๐ ใน ค.ศ. ๑๙๖๗<sup>๑๗</sup>

### ลักษณะสำคัญ

เข็ยรสมุดเป็นคู่มือการให้หัวเรื่องที่มีลักษณะและวิธีการใช้เหมือนกับ L.C. Subject  
 Headings มากเพียงแต่เป็นหนังสือคู่มือที่มีจำนวนหัวเรื่องจำกัดกว่า พร้อมทั้งมีคำอธิบาย  
 เกี่ยวกับการใช้หัวเรื่องไว้อย่างชัดเจน หัวเรื่องที่ใส่ได้จะพิมพ์ตัวคำเข้มให้เห็นชัดเจน  
 ลักษณะสำคัญอื่น ๆ มีดังนี้

๑. รายชื่อหัวเรื่องย่อย (List of Subdivision) ก็ือรายชื่อของหัวเรื่อง  
 ย่อย มีไว้ให้ใช้กับหัวเรื่องต่าง ๆ ได้ พร้อมทั้งคำอธิบายการใช้ อยู่ในตอนต้นของหนังสือ

เช่น Education

Under names of classes of people, ethnic and

Social groups; (Blind, Negroes tec.)

๒. หัวเรื่องที่เพิ่มเติมขึ้นใช้เองได้ (Headings to be added by the  
 Cataloger) ก็ือหัวเรื่องที่แนะนำให้ผู้ใช้เพิ่มเติมขึ้นใช้เองได้ในกลุ่มคำเหล่านี้ เช่น ชื่อเฉพาะ  
 ชื่อสถาบันต่าง ๆ เช่นเดียวกับ L.C. Subject Headings

๓. หัวข้อหลัก (Key headings) เป็นหัวข้อที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับประเภทไว้ชัดเจนเพื่อให้หัวข้ออื่น ๆ ในประเภทเดียวกันใช้ดูเปรียบเทียบ

ตัวอย่าง เช่น Key country: United States (or U.S.)

Key author : Shakespear, William

Key Language: English Language

หมายความว่า ถ้าต้องการให้หัวข้อเกี่ยวกับ "ภาษาไทย" ก็ให้รายละเอียดจากการแบ่งของหัวข้อหลักที่ "ภาษาอังกฤษ"

๔. ลักษณะพิเศษในการให้หัวข้อย่อยทางภูมิศาสตร์ จะมีวงเล็บบอกไว้หลังหัวข้อว่าให้ใส่หัวข้อย่อยทางภูมิศาสตร์ได้ แต่มีลักษณะต่าง ๆ กัน ๓ ประเภทดังนี้

๔.๑๐ อาจจะมีหัวข้อย่อยทางภูมิศาสตร์ได้ (May. subdiv.

geog) เช่น Geology (May subdiv. geog)

หมายความว่า อาจบอกสถานที่ตามหลังหัวข้อได้ เป็นหัวข้อ เช่น

Geology - England

๔.๒๐ อาจจะมีหัวข้อย่อยทางภูมิศาสตร์พร้อมทั้งชื่อประเทศหรือรัฐได้

(May subdiv-geog-country or state) จะใช้ในบางหัวข้อที่อาจจะจำเป็นต้องบอกรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ตัวอย่าง

Hospital (May subdiv-geog-country or state)

หมายความว่า

ให้ใส่ชื่อเมืองหรือประเทศกับหัวข้อนี้ได้เป็นหัวข้อ เช่น Chicago-Hospital

นอกจากนี้ถ้าอ่านหนังสือคู่มือเล่มนี้ จะเห็นได้ว่ามีการเน้นคำว่า "Specific entry" คือการให้หัวข้อที่มีความหมายแคบและเฉพาะเจาะจงกับเนื้อเรื่องของหนังสือมากที่สุด เช่น หัวข้อ "Cats" และ "Domestic Animal" เหตุที่หัวข้อของเชียร์ส เน้นเรื่องหัวข้อเฉพาะมากเนื่องจากการให้หัวข้อที่เฉพาะ

เจาะจงที่สุดเท่าที่จะสามารถได้นั้นเป็นหลักสำคัญของจุดประสงค์ในการให้หัวเรื่อง

### ลักษณะทั่วไป

หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องของเซียร์มีลักษณะทั่วไป เหมือนกับ L.C. Subject Headings และหัวเรื่องอื่น ๆ ดังนี้

๑. หัวเรื่องประกอบขึ้นด้วยคำนามทั้งที่เป็นเอกพจน์ และพหูพจน์ คำนามที่ประกอบควยคำวิเศษณ์ บางหัวเรื่องก็เป็นคำนามที่มีคำบุพบทหรือสันธานมาเชื่อมหรือ บางหัวเรื่องก็มีการเปลี่ยนตำแหน่งของคำ (Inverted headings)

๒. หัวเรื่องย่อย (Subdivision) แบ่งออกเป็น ๔ ประเภทเช่นเดียวกัน แต่มีชื่อเรียกต่างจากของ L.C. Subject Headings ดังนี้

๒.๑ หัวเรื่องย่อยแสดงวิธีเขียน (Form Division) คือหัวเรื่องย่อยที่แสดงวิธีเขียนว่าเป็นพจนานุกรม, บทความ หรืออื่น ๆ

๒.๒ หัวเรื่องย่อยเฉพาะวิชา (Special topic division) เป็นหัวเรื่องย่อยที่จะใช้ขยายในหัวเรื่องบางเรื่อง เช่น Children-Care and Hygiene

๒.๓ หัวเรื่องย่อยแบ่งตามเวลาและยุคสมัย (Time division) หัวเรื่องย่อยที่เกี่ยวกับเวลาและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

๒.๔ หัวเรื่องย่อยแบ่งตามภูมิศาสตร์ (Geographic division) หัวเรื่องย่อยเกี่ยวกับสถานที่ ทางภูมิศาสตร์ ถ้าหัวเรื่องไหนให้แบ่งตามภูมิศาสตร์ได้ จะวงเล็บบอกไว้ดังที่กล่าวไปแล้วในลักษณะสำคัญของเซียร์

๓. การโยงข้อความ (Cross reference) มี ๓ ประเภทคือ See reference, see also reference และ general reference ซึ่งเกี่ยวกับหัวเรื่องของ L.C. Subject Headings แต่ในการใช้มีอยู่ ๓ ชนิดคือ

See also จะใช้โยงจากหัวเรื่องที่กว้างกว่าไปยังหัวเรื่องที่มีความหมายแคบและเฉพาะเจาะจงกว่า มีลักษณะคล้าย sa ใน L.C. Subject Headings



X หรือ see ใช้โยงจากหัวเรื่องที่ไม่ใช่ไปยังหัวเรื่องที่ใช่ได้

XX หรือ see also ใช้ในความหมายเช่นเดียวกับ L.C. Subject Headings

๔. คำอธิบายหัวเรื่อง (Scope Notes) บางหัวเรื่องที่จำเป็นจะต้องให้คำอธิบายหัวเรื่องของเชียรส์ ก็จะมีคำอธิบายขอบเขตของหัวเรื่องและแนะนำหัวเรื่องที่เกี่วข้องให้เช่นเดียวกับ L.C. Subject Headings

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง Library of Congress Subject Headings และ Sears List of Subject Headings

คู่มือการให้หัวเรื่องทั้ง ๒ เล่มนี้ จากลักษณะของการให้หัวเรื่องโดยทั่วไปแล้วนั้นมีหลักเกณฑ์เหมือนกัน ดังนั้นห้องสมุดส่วนใหญ่จึงมักจะใช้ทั้ง ๒ เล่มคู่กัน เมื่อสงสัยรายละเอียดหัวเรื่องใด ๆ ที่เชียรส์ไม่มี ก็เพิ่มเติมจาก L.C. Subject Headings แต่สิ่งที่แตกต่างกันระหว่าง ๒ เล่มนี้ก็อยู่บางพอจะเห็นได้ดังต่อไปนี้

๑. วัตถุประสงค์ในการจัดทำหนังสือทั้ง ๒ เล่มนี้แตกต่างกัน L.C. Subject Headings ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้หัวเรื่องหนังสือและเอกสารที่มีอยู่ในห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันโดยตรง รายละเอียดและเนื้อหาจึงตรงกับเนื้อเรื่องจริง ๆ ของเอกสารที่ไ้พบเห็น แต่หัวเรื่องของเชียรส์จัดทำขึ้นอาศัยหลักจาก L.C. Subject Headings แต่นำมาคัดแปลงโดยจุดประสงค์ที่จะให้เป็นคู่มือมาตรฐานสำหรับห้องสมุดขนาดกลางและขนาดเล็กโดยทั่ว ๆ ไป

๒. วิธีการที่จะทำให้เนื้อหาทันสมัยอยู่เสมอของ L.C. Subject Headings นั้นจะมีภาคเพิ่มเติม (supplement) ออกทุก ๆ เดือน, ทุก ๆ ๔ เดือน หรือรวมเป็นปีละครั้ง ภาคเพิ่มเติมเหล่านี้จะเพิ่มเนื้อหาและหัวเรื่องของวิชาการใหม่ ๆ จากเดิมที่พิมพ์ครั้งหลังสุดประมาณ ๑๐ ปี จึงจะพิมพ์ฉบับใหม่ออกมาครั้งหนึ่ง แต่เชียรส์มีการพิมพ์แก้ไขดัดแปลงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ก็จะพิมพ์ออกมาใหม่ทุก ๆ ประมาณ ๕-๖ ปี

๓. ในคานเนื้อหา L.C. Subject Headings จะให้หัวเรื่องที่จะเอื้บครอบคลุ่บ สาขาวิชาการตาง ๆ มากกว่าเชียรด์ ซึ่งรวมเฉพาหัวเรื่องที่สำคัญ ๆ เท่านั้น<sup>๑๘</sup>

๔. คำแนะนำและวิธีใช้ หัวเรื่องของเชียรด์จะมีคำอธิบายวิธีใช้ตาง ๆ เช่น วัตถุประสงค์ หัวเรื่องหลัก ซึ่งมีประโยชน์มาก แต่ L.C. Subject Headings มีคำอธิบายที่ค่อนข้างสั้นไม่ละเอียดเท่าหัวเรื่องของเชียรด์

### ประวัติความเป็นมาของหัวเรื่องภาษาไทย

ในการทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทยนั้น การกำหนดหัวเรื่องยังเป็นปัญหาสำหรับบรรณารักษ์คานจัดห้บและทำบัตรรายการของห้องสมุดประเภทตาง ๆ อยู่มาก เนื่องจากในภาษาไทยคำตาง ๆ ที่มีความหมายอย่างเดียวกันนั้นมีอยู่มากคำ บัญหาจึงมีอยู่ว่าจะเลือกใช้คำไหนจึงจะเหมาะสมซึ่งควรจะเป็นคำที่ให้ ความหมายถูกต้องใกล้เคียงกับความคิดที่ต้องการแสดงออกมากที่สุด นอกจากคำทั่ว ๆ ไปแล้วยังมีศัพท์ทางเทคนิควิชาการตาง ๆ ซึ่งโดยมากมักแปลมาจากภาษาตางประเทศ แม้ในสาขาวิชาเดียวกันก็มีผู้แปลหลายคน บรรณารักษ์จึงไม่แน่ใจว่าจะเลือกใช้คำไหนจึงจะเป็นที่รับรองว่าใช่ไ้ค้ บัญชีหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยนั้นแต่เดิมก็มีอยู่บ้างแล้ว คือเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาปรับปรุงและส่งเสริมกิจการห้องสมุดในประเทศไทย คณะกรรมการได้ตระหนักในปัญหาสำคัญ ๆ เกี่ยวกับการจัดห้บหนังสือและทำบัตรรายการ ๔ ประการคือ

<sup>๑๘</sup> Bohdan S. Wynar, Introduction to Cataloging and Classification (3rd ed. Littleton, Colo: Libraries Unlimited, 1967), p. 236.

๑. ยังไม่มีระบบจัดพิมพ์หนังสือ
๒. ยังไม่มีกฎเกณฑ์สำหรับทำบัตรรายการ
๓. ยังไม่มีคำสำหรับใช้โดยเฉพาะในวิชาห้องสมุด
๔. ยังไม่มีบัญชีหัวเรื่องหนังสือภาษาไทย

เฉพาะในข้อที่สี่ คณะกรรมการชุดนั้นได้แต่งตั้งอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า "อนุกรรมการจัดทำบัญชีหัวเรื่องหนังสือภาษาไทย" มีหน้าที่กำหนดบัญชีหัวเรื่องภาษาไทย ประกอบด้วย นางสาวสุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์ นางสาวบุญเจือ องค์ประสิทธิ์ นางสาวสอางค์ แพงสกา (ต่อมาเป็นนางสอางค์ วงศ์ตาล) นางสาววนิตกา เทศะบุรณะ และนางแมนมาศ ขวลิต คณะอนุกรรมการได้ดำเนินงานตามหน้าที่และรวบรวมเป็นบัญชีขึ้นจัดพิมพ์ออกสำเนา แจกจ่ายไปตามห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดอื่น ๆ ที่ทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย บัญชีหัวเรื่องนี้ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดย สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์ และ แมนมาศ ขวลิต เป็นการพิมพ์ครั้งที่ ๒ จัดพิมพ์รวมอยู่ในหนังสือ "หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทย โดยสุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์ พ.ศ. ๒๕๐๑" ในหนังสือเล่มนี้มีส่วนที่เป็นบัญชีหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยอยู่ประมาณครึ่งเล่ม

ต่อมาอีก ๕ ปี คือ ในพ.ศ. ๒๕๐๖ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยก็ได้จัดพิมพ์หนังสือ "หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทย และหัวเรื่อง (ฉบับย่อ) โดย สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์" ภายในหนังสือเล่มนี้มีส่วนที่เป็นบัญชีหัวเรื่องภาษาไทยอันเดิม ซึ่งได้รับการจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ ๓ แก้ไขและเพิ่มเติม โดย สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์ รวมอยู่ด้วย ดังนั้นบัญชีหัวเรื่องภาษาไทยซึ่ง "คณะอนุกรรมการจัดทำบัญชีหัวเรื่องหนังสือภาษาไทย" จัดทำขึ้นนั้นก็ได้รับการจัดพิมพ์ถึงสามครั้งในแต่ละครั้งก็ได้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมให้ทันสมัยอยู่เสมอ เป็นบัญชีหัวเรื่องที่แพร่หลายในขณะนั้นมากพอสมควร

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ อีกเช่นกัน กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้พิจารณาเห็นถึงประโยชน์ของห้องสมุดความนอกจากจะเป็นทั้งแหล่งส่งเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ แล้วยังเป็นแหล่งสันตนาการของชุมชนอีกด้วย กรมสามัญศึกษาจึงพยายามส่งเสริมการจัดห้องสมุดประชาชนในสังกัด ทั้งที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จึงได้จัดพิมพ์หนังสือ "คู่มือบรรณารักษ์" รวบรวม โดย สุรพันธ์ ยันต์ทอง, กัญญา สฤกษ์กุล, วัชรวิ สุขเจริญ และพิไล เทพลักษณ์เลขา หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนแรก - เกี่ยวกับการให้หัวเรื่อง

ตอนที่สอง - เกี่ยวกับรายละเอียดภายในเล่ม ๆ หนังสือที่เป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ในการลงรายการบัตร คำแนะนำเกี่ยวกับการทำบัตรรายการ ตัวอย่างบัตรและการเรียงบัตร

ตอนที่สาม - เป็นรายชื่อนามแฝงและนามจริงของนักประพันธ์

ดังนั้นในหนังสือเล่มนี้ ตอนที่เกี่ยวกับการให้หัวเรื่องภาษาไทย จึงมีความหนาถึงสองในสามของเล่ม ในตอนแรกนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ "บรรณานุกรมหัวเรื่อง" เป็นหัวเรื่องต่าง ๆ เรียงลำดับตั้งแต่อักษร ก ถึง ฮ ในแต่ละหัวเรื่อง ยังมีรายชื่อหนังสือในหัวเรื่องนั้น ๆ และเลขหมของหนังสือแต่ละเล่มประกอบไว้ด้วย เนื่องจากหนังสือเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นแนวทางในการพิจารณาให้หัวเรื่องสะดวกขึ้น บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนยังใคร่รู้ว่าในแต่ละหัวเรื่องมีหนังสือที่คอะไรบ้างควยในขณะเดียวกัน

ตัวอย่าง "บรรณานุกรมหัวเรื่อง" เช่น

การรำ

ประทีน พวงสาส์ หลักนาฏศิลป์. ๒๕๐๖ (๒๕๓.๓)

การวาดเขียน

สายัณฑ์ กล้ายนามเกิม. องค์ประกอบแห่งศิลป์. ๒๕๐๒ (๒๕๑.๔)

วิธีการกำหนดหัวเรื่องในเล่มส่วนใหญ่ก็คัดแปลงมาจากหนังสือหลักเกณฑ์การ  
ทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทยและหัวเรื่อง (ฉบับย่อ) ของ สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงษ์  
บัญญัติการให้หัวเรื่องเหล่านี้ แต่แรกเริ่มใช้ก็จะมีหัวเรื่องเพียงพอ แต่เมื่อ  
เวลาล่วงไปปรากฏว่าหัวเรื่องที่รวบรวมไว้นั้นไม่พอใช้โดยเฉพาะสำหรับห้องสมุดใหญ่ ๆ  
เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัย จึงจำเป็นต้องทำบัญชีหัวเรื่องของตนเพิ่มเติมขึ้นมากมาย  
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๔ จึงได้พิมพ์หนังสือ "หัวเรื่องสำหรับ  
หนังสือภาษาไทย" หัวเรื่องเล่มนี้จึงแพร่หลายไปตามห้องสมุดต่าง ๆ เนื่องจากเป็น  
ช่วงที่เกิดความต้องการใช้หัวเรื่องมาก เพราะเป็นระยะที่ห้องสมุดต่าง ๆ เริ่มจะไ้  
รับความสนใจ ส่งเสริมมากกว่าแต่ก่อน

เนื่องจากความต้องการคู่มือในการกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุดต่าง ๆ อยู่  
ในระดับสูง สมาคมห้องสมุดจึงเกิดความสนใจและรับเป็นผู้จัดพิมพ์หนังสือ "หัวเรื่อง  
สำหรับหนังสือภาษาไทย" ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฉบับปรับปรุงแก้ไข  
ออกแพร่หลายในต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ในขณะที่เดียวกัน คณะกรรมการบริหารงานของ  
สมาคมห้องสมุดฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ลงมติว่าสมาคมควรเป็นผู้ดำเนินการประสานงาน  
เกี่ยวกับเรื่องหัวเรื่องนี้ โดยเป็นผู้ประชุมบรรณารักษ์จากสถาบันต่าง ๆ แล้วรวบรวม  
หัวเรื่องที่ได้จากสถาบันเหล่านั้นขึ้น ดังนั้นใน พ.ศ. ๒๕๑๓ สมาคมจึงได้จัดพิมพ์  
"หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย" ฉบับแก้ไขปรับปรุงใหม่ออกแพร่หลายในนามของ  
สมาคมห้องสมุด ได้รับการต้อนรับจากห้องสมุดต่าง ๆ อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ  
เนื่องจากเป็นหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องที่สมบูรณ์กว่าเล่มอื่น ๆ เท่าที่เคยมีมา นอก  
จากนั้นยังมีผู้ที่รวบรวมบัญชีหัวเรื่องภาษาไทยอีกบางตามสถาบันต่าง ๆ แต่ยังไม่ไ้  
พิมพ์เผยแพร่ เช่นหนังสือคู่มือการกำหนดหัวเรื่องภาษาไทย โดยนางพรรณศนียา  
กัลยาณมิตร บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ซึ่ง เน้นรายละเอียดในด้านหัวเรื่องทาง  
วิชาการศึกษามากกว่าหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องเล่มอื่น ๆ



อย่างไรก็ตามหัวเรื่องจะต้องมีการเพิ่มเติมให้ทันสมัย ทันต่อวิชาการต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ ดังนั้นคู่มือการให้หัวเรื่องเหล่านี้จึงควรจะมีการปรับปรุงให้ใหม่ และทันสมัยอยู่เสมอ จึงจะเพียงพอแก่ความต้องการใช้ประโยชน์ของบรรณารักษ์ในคาน จัดทမ်းและทำบัตรรายการ

### หนังสือหัวเรื่องภาษาไทยที่ใช้ในบางสถาบัน

หนังสือคู่มือหัวเรื่องภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน มีหลายเล่ม บางเล่มแพร่หลาย เป็นที่รู้จัก แต่บางเล่มก็ใช้เฉพาะในห้องสมุดบางแห่งเท่านั้น จะได้นำมากล่าวถึงรายละเอียดในที่นี้เฉพาะ ๕ เล่ม เนื่องจากพิจารณาเห็นว่า เป็นหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องที่เคยใช้ หรือใช้อยู่ปัจจุบันในห้องสมุด ๒-๓ แห่งขึ้นไป เคยจัดพิมพ์หรืออัดสำเนาออกเผยแพร่อะไรยังห้องสมุดอื่นๆ

สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ และ แมนมาส ขวลิศ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย"

หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทย โดย สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์.

พระนคร, สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๑. หน้า ๕๖-๑๒๘.

คู่มือการให้หัวเรื่องหนังสือภาษาไทยที่นำมากล่าวนี้ เป็นส่วนหนึ่งอยู่ในหนังสือชื่อ "หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทย โดยสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ พิมพ์ครั้งที่ ๑ ในพ.ศ. ๒๕๐๑" ซึ่งส่วนที่เป็นหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยนี้ มีจำนวน ๗๖ หน้า หัวเรื่องภาษาไทยที่นำมากล่าวโดยละเอียดนี้ เป็นบัญชีหัวเรื่องภาษาไทยอันเดียวกับที่คณะกรรมการจัดทမ်းหนังสือไทย ของ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำขึ้นเป็นครั้งแรก ในลักษณะอัดสำเนา แจกจ่ายไปยังห้องสมุดต่างๆแต่เป็นการนำมาจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ ๒ ได้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมใหม่โดยสุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ และแมนมาส ขวลิศ อาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยเล่มนี้ เป็นบัญชีหัวเรื่องภาษาไทยที่เก่าแก่ที่สุดที่ยังคงเหลืออยู่ แม้จะไม่มีผู้นำมาใช้แล้วแต่ก็เป็นรากฐานแสดงให้เป็นวิวัฒนาการของหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยเล่มต่อมาได้เป็นอย่างดี

### ลักษณะสำคัญ

หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยเล่มนี้ จัดทำขึ้นโดยส่วนใหญ่แปลมาจากหนังสือหัวเรื่องภาษาอังกฤษ คือ Sears list of Subject Headings ซึ่งจัดพิมพ์โดย

เบอร์ธา มากาเร็ต ฟรีค (Bertha Magaret Frick) บางหัวเรื่องที่เห็นว่าไม่เหมาะสมก็ได้เปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมเสียใหม่ และเนื่องจากเป็นหัวเรื่องที่เพิ่งจะริเริ่มทำเป็นครั้งแรกๆ จึงยังมีขอบกพร่องอยู่บ้าง นับว่าไทรายละเอียดของหัวเรื่องในสาขาวิชาการต่างๆ น้อยมากไม่เพียงพอกับความต้องการการใช้หัวเรื่องในปัจจุบัน

๑. เกี่ยวกับคำศัพท์ที่ใช้ - เนื่องจากลักษณะของหัวเรื่อง และคำที่ใช้ในที่จัดทำหนังสือเล่มนี้ศัพท์บัญญัติของคำในสาขาวิชาการต่างๆ ยังไม่อาจจะกำหนดให้ชัดเจนหรือแพร่หลาย จึงมีหัวเรื่องหลายหัวเรื่องที่ใช้คำศัพท์ แต่ต่อมาหนังสือหัวเรื่องเล่มอื่นๆ ได้เปลี่ยนไปใช้คำอื่นๆ แทน เช่น เคมี, ฟิสิกส์และทฤษฎี

๒. คำอธิบายหัวเรื่อง คำอธิบายหัวเรื่องในหนังสือเล่มนี้ยังมีน้อยมาก เมื่อเทียบกับคำอธิบายหัวเรื่องในหนังสือคู่มือเล่มต่อมาในหนังสือเล่มนี้มักจะใช้ การโยงข้อความ (Cypse reference) จากหัวเรื่องที่ไม่ให้ใช้ไปยังหัวเรื่องที่ให้ใช้ แทนคำอธิบายหัวเรื่อง

ตัวอย่าง เช่น วิธีแต่งรอยแก้ว

X วิธีแต่งเรื่อง, วิธีแต่งความ, วิธีแต่งเรียงความ, วิธีแตงนวนิยาย  
เมื่อผู้ใช้ค้นหัวเรื่อง "วิธีแต่งรอยแก้ว" แม้จะไม่มีคำอธิบายแต่เมื่อค้นหัวเรื่องต่างๆ หลังเครื่องหมาย X ก็ทำให้ทราบว่า หัวเรื่องนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไรบาง เช่น วิธีแต่งรอยแก้ว รวมถึงวิธีแต่งเรียงความและนวนิยายต่างๆ

๓. การโยงข้อความ ในหนังสือเล่มนี้จะเห็นว่า มีลักษณะพิเศษเพราะตลอดทั้งเล่มใช้การโยงข้อความทั้ง ๓ ชนิดมากที่สุดซึ่งได้แก่

๓.๑ ดูเพิ่มเติม หัวเรื่องที่ตามหลังจะหมายถึง หัวเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับหัวเรื่องข้างบนและมักจะเป็นหัวเรื่องที่มีความหมายแคบกว่าหัวเรื่องข้างบน เช่น

สถาปัตยกรรมทางศาสนา

ดูเพิ่มเติม โบลด์, วัด, สุเหร่า

๓.๒ เครื่องหมาย X หมายถึง ดูที่ (see) คำที่อยู่หลังเครื่องหมายนี้ไม่มีที่ใดให้นำมาใส่ไว้ เพื่อให้ทราบว่ามีความหมายอย่างเดียวกับหัวเรื่องข้างบน เช่น

บรรณารักษศาสตร์

X วิชาห้องสมุด

บางครั้งเป็นการโยงโดยใช้คำว่า "ดูที่" ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับ x เช่น พิธีต่างๆ ดูที่ พิธีกรรม

๓.๓ เครื่องหมาย XX หรือ Refer from (See also) หมายความว่า ให้นำหัวเรื่องที่อยู่หลังเครื่องหมายเพิ่มเติมด้วย เช่น

กายวิภาค

ดูเพิ่มเติมที่ สรีระศาสตร์

x การฉาพ, ร่างกาย, ร่างกายมนุษย์

xx ชีววิทยา, การแพทย์, สรีระศาสตร์

ลักษณะการใช้เครื่องหมายโยงข้อความทั้ง ๓ ชนิดเรียงกันนี้ จะพบว่ามีอยู่ในหนังสือเล่มนี้เป็นส่วนใหญ่ เพราะแปลจาก Sears list of Subject Headings โดยตรงจึงยังคงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมาก แต่ในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องเล่มหลังๆ ไม่มีลักษณะการใช้การโยงข้อความมากเท่านี้ เข้าใจว่า การใช้คำว่า "ดูเพิ่มเติม" และเครื่องหมาย XX อาจจะทำให้ความสับสนและเกิดข้อสงสัยแก่ผู้ใช้จึงได้พยายามตัดออก หัวเรื่อง "กายวิภาค" ที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างบนจะตีความหมายได้ดังนี้

กายวิภาค

ดูเพิ่มเติมที่ สรีระศาสตร์

การฉาพ, ร่างกาย, ร่างกายมนุษย์ ดูที่ กายวิภาค

ชีววิทยา, การแพทย์, สรีระศาสตร์ ดูเพิ่มเติม กายวิภาค

หมายความว่า หัวเรื่องที่ตามหลัง XX เป็นหัวเรื่องที่สัมพันธ์กันและอาจจะมี ความหมายกว้างกว่าหัวเรื่องข้างบน เช่น ชีววิทยาและการแพทย์ อาจแยกออกเป็น วิชากายวิภาคและอื่นๆได้ แต่หลังคำว่า "ดูเพิ่มเติม" มักจะเป็นหัวเรื่องที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กันและมีความหมายแคบกว่า หรือ มีความหมายเช่นเดียวกัน เช่น "กายวิภาค และสรีระศาสตร์" หรือ ตัวอย่างของคำว่า "ดูเพิ่มเติม" อื่นๆ ที่จะเห็นความหมาย ได้ชัดเจน

สัตว์

ดูเพิ่มเติม สัตว์เลี้ยง, นก, แมลง, สัตว์น้ำ ชื่อสัตว์แต่ละชนิด

๔. การใช้หัวเรื่องย่อย หนังสือเล่มนี้ไม่ใคร่กล่าวถึงเลย อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นระยะเริ่มแรกยังไม่มีการใช้มากนัก จึงยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ว่าควรจะเรียกอย่างไรแต่มีการใช้หัวเรื่องย่อยปรากฏอยู่หลายแห่ง เช่น วรรณคดีไทย-รวมเรื่อง

### ลักษณะทั่วไป

แม้หนังสือหัวเรื่องเล่มนี้จะมีหัวเรื่องน้อยแต่แต่ละหัวเรื่องก็เป็นหัวเรื่องที่สำคัญๆ และมีประโยชน์ในด้านการทำบัตรรายการมาก ลักษณะทั่วไปมีดังนี้

๑. เลขหมู่ระบบคิวอี้ จะมีกำกับไว้หลังหัวเรื่องทุกๆ หัวเรื่อง บางทีหัวเรื่องเดียวกันให้ไว้หลายเลข ทั้งนี้สำหรับประกอบการพิจารณาเมื่อจะกำหนดหัวเรื่องเท่านั้นมิใช่เป็นคู่มือในการจัดหมู่หนังสือ เช่น การทอผ้า ๒๗๗, ๗๕๕

๒. การเน้นหัวเรื่อง เช่นเดียวกับหัวเรื่องภาษาอังกฤษ เพื่อเน้นให้ผู้ใช้สังเกตได้สะดวกยิ่งขึ้นจึงพิมพ์หัวเรื่องทุกคำที่ใช้ไต่ควยตัวพิมพ์สีเข้มเห็นชัดเจน

๓. การเรียงลำดับ มีการเรียงตั้งแต่อักษร ก ถึง ฮ โดยแยกกลมแต่ละตัวอักษรทำให้เห็นชัดเจนคนหาใจกายยิ่งขึ้น เช่น อักษร "ฮ" มีอยู่เพียงหัวเรื่องเดียว คือ

ฮ

ไฮโครสแตติกส์ ๕๓๒

สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย" หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทยและหัวเรื่อง (ฉบับย่อ), พิมพ์ครั้งที่ ๒, พระนคร สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๖. หน้า ๓๒-๔๖.

บัญชีหัวเรื่องภาษาไทยที่นำมาถาวรนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับเล่มแรกคือ เป็นส่วนหนึ่งอยู่ในหนังสือ "หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทยและหัวเรื่อง (ฉบับย่อ) ของ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๐๖" ส่วนที่เป็นหัวเรื่องภาษาไทยนี้เป็นบัญชีหัวเรื่องภาษาไทยอันเดียวกับเล่มแรก แต่สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ ได้นำมาแก้ไขและเพิ่มเติมขึ้นใหม่เป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๓ ซึ่งจะเป็นการพิมพ์ครั้งสุดท้าย เนื่องจากบัญชีหัวเรื่องภาษาไทยเหล่านี้ถูกนำไปดัดแปลงรวมกับคู่มือการให้หัวเรื่อง, เล่มอื่นๆ ที่จัดพิมพ์ขึ้นภายหลัง ปัจจุบันหนังสือหัวเรื่องเล่มนี้มีห้องสมุดไหนๆ ใช้น้อยมาก เนื่องจากไม่ได้

ปรับปรุงให้ทันสมัย" อีกทั้งบัญญัติหัวเรื่องก็น้อยไม่พอ เพียงแก้ไขรายการใหม่ๆ ห่องสมุดที่ยังคง  
ไว้อยู่ที่ใดมีการเพิ่มเติมหัวเรื่องนั้นไว้เองมากมายจนมีเวลาว่างเต็มเหลืออยู่ เพียงแก้ไข

ลักษณะสำคัญและลักษณะทั่วไป คู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยเล่มนี้เหมือนกับ  
เล่มแรกทุกประการ จึงไม่จำเป็นต้องนำรายละเอียดของลักษณะเหล่านั้นมากล่าว  
ซ้ำอีก ที่แตกต่างออกไปบ้างคือในด้านเนื้อหาภายใน ซึ่งได้มีการเพิ่มเติมจำนวนหัวเรื่อง  
ให้มากขึ้น แกไขการใช้หัวเรื่องซ้ำซ้อนที่มีปัญหาต่างๆ เช่น ในเล่มแรกให้ใช้ทั้งหัวเรื่อง  
"ขนส่ง" และ "การขนส่ง" แต่ในเล่มนี้เลือกให้ใช้เฉพาะ "การขนส่ง" ส่วน "ขนส่ง"  
ให้โยงมาอยู่ที่ "การขนส่ง"

นอกจากนั้นในเรื่อง "หัวเรื่องย่อย" ในหนังสือเล่มนี้ยังคงไม่กล่าวถึงหรือมีการ  
เรียกว่า หัวเรื่องย่อย แต่ได้กล่าวไว้ในคำแนะนำวิธีใช้ว่า คำต่อไปนี้ใช้ตามหลังหัวเรื่อง  
เฉพาะต่างๆ ได้ คือ ความเรียง ปาฐกถา ฯลฯ คำเหล่านี้เป็นหัวเรื่องย่อยประเภท  
แบ่งตามวิธีเขียน และยังได้ยกตัวอย่างวิธีใช้ไว้ด้วย เช่น อธิปไตย - นวนิยาย; พุทธศา-  
สนา - พจนานุกรม

คู่มือเล่มนี้ส่วนที่เป็นหัวเรื่องภาษาไทยมีจำนวน ๒๔ หน้า แม้จะมีการเพิ่มเติม  
ขึ้นจากการจัดพิมพ์ ครั้งที่ ๒ บ้างแล้วแต่ก็ยังมีจำนวนหัวเรื่องน้อยมาก แม้ปัจจุบันนี้จะไม่  
มีผู้นิยมใช้ เพราะเหตุที่ไม่ทันสมัย แต่ก็ถือว่าเป็นหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่สำ  
คัญอีกเล่มหนึ่ง เป็นรากฐานของเล่มอื่นๆ ซึ่งไม่ว่าผู้ใดจะคิดเพิ่มเติมหรือดัดแปลง ก็มักจะ  
ต้องศึกษาจากเล่มนี้เป็นสำคัญ

ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. ห่องสมุดกลาง. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย.

พระนคร: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๒.

หนังสือเล่มนี้ของสมาคมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้รวบรวมขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ  
พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยพิมพ์คัดสำเนา ซึ่งแพร่หลายพอสมควร เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มีหนังสือ  
หัวเรื่องภาษาไทยที่ละเอียดเท่า ต่อมาอีกประมาณ ๓ ปีก็ยังคงมีบรรณารักษ์อีกมากมาย  
ที่ยังต้องการใช้หัวเรื่องฉบับนั้นอยู่ ห่องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พิจารณาเห็นว่าหัว  
เรื่องฉบับพิมพ์คัดสำเนานั้น มีข้อบกพร่องมากมายหลายประการจึงได้แก้ไขปรับปรุงใหม่



และพิมพ์ออกเผยแพร่ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นเล่มล่าสุด หัวเรื่องเล่มนี้ไ้รวบรวมขึ้นจากการแปล คัดแปลงและเพิ่มเติมหัวเรื่องขึ้นเองตามความเหมาะสม หัวเรื่องที่น่ามาแปลส่วนใหญ่ได้มาจาก Sears list of Subject Headings ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๘ และ Subject Headings used in the Dictionary Catalogs of the Library of Congress ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๙ นอกจากนั้นยังได้แปลหัวเรื่องจากหนังสือ Library literature และ Readers Guide to Periodical literature วิธีการแปลนั้นได้เพ่งเล็งถึงการใช้อยู่คำธรรมศาสตร์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาของหนังสือ

ในด้านการคัดแปลง พิจารณาถึงประโยชน์ที่ผู้ใช้จะไ้รับเป็นสำคัญ จึงไ้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีเรียงลำดับคำขึ้นเองตามความเหมาะสม เพื่อให้หนังสือที่มีเนื้อหาอย่างเดียวกัน แต่เป็นเนื้อหาเพียงแง่ใดแง่หนึ่งของเนื้อเรื่องนั้นไ้โดยดียวกัน โดยนำเอาวิธีเขียนคำดัดกันและใจจุดภาคมากัน เช่น การบริหารบุคคล ไ้ บุคคล, การบริหาร

ในด้านการเพิ่มเติม ส่วนใหญ่เป็นการไ้คำใหม่ ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันและไ้เป็นคำที่มีความหมายเด่นชัดครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรื่องต่าง ๆ ไ้ดี หนังสือหัวเรื่องภาษาไทยที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไ้เป็นแนวทางในการรวบรวมหนังสือเล่มนี้คือ "หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทยและหัวเรื่อง (ฉบับย่อ)" ของสุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงษ์

ปัจจุบันหนังสือเล่มนี้ยังคงเป็นคู่มือการไ้หัวเรื่องที่ห้องสมุดบางแห่งไ้ช้อย ส่วนมากจะไ้เป็นห้องสมุดในสาขาสังคมศาสตร์ แต่มักจะตองเพิ่มเติมหัวเรื่องที่ใหม่ ๆ ขึ้นไ้เองเนื่องจากไม่มีฉบับที่พิมพ์ทันสมัยกว่านี้ อย่างไรก็ตามหัวเรื่องเล่มนี้ไ้เป็นรากฐานสำคัญของหัวเรื่องที่สมาคมห้องสมุดไ้จัดพิมพ์ต่อไป

### ลักษณะสำคัญ

๑. เป็นหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยเล่มแรกทีกล่าวถึง คำจำกัดความของ หัวเรื่อง หลักการให้หัวเรื่องและวิธีใช้โดยละเอียดซึ่งนับว่ามีประโยชน์ต่อผู้ใช้หัวเรื่องมาก เพราะทำให้รู้ความเป็นมาและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

๒. หัวเรื่องย่อย ในหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงหัวเรื่องย่อยไว้อย่างชัดเจนโดยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

๒.๑ หัวเรื่องย่อยแบ่งตามวิธีเขียน เพื่อให้ทราบลักษณะของเนื้อหาในหนังสือแต่ละเล่ม เช่น คู่มือ, รายงาน, การศึกษาและการสอน ฯลฯ

๒.๒ หัวเรื่องย่อยแบ่งตามประเทศหรือเมือง มี ๒ ชนิดคือ

๒.๒.๑ ชื่อประเทศหรือชื่อเมืองชั้นต้น ตามหลังด้วยหัวเรื่องอื่น ๆ เช่น ไทย--ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว

๒.๒.๒ ชื่อประเทศหรือชื่อเมืองตามหลังหัวเรื่องอื่น ๆ เช่น การศึกษา--ไทย

๒.๓ หัวเรื่องย่อยแบ่งตามยุคสมัยหรือปี ได้แก่ หัวเรื่องทางประวัติศาสตร์และประวัติความเป็นมาของวิชาการต่าง ๆ ซึ่งจะต้องใช้หัวเรื่องย่อยแบ่งตามยุคสมัย เช่น ไทย--ประวัติศาสตร์--กรุงรัตนโกสินทร์, ๒๓๒๕-

๒.๔ หัวเรื่องย่อยแบ่งออกตามภาษา เป็นการแบ่งย่อยหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษาต่าง ๆ เช่น พจนานุกรม ภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ให้หัวเรื่องว่า ภาษาไทย-พจนานุกรม-อังกฤษ

การใช้หัวเรื่องย่อยในหนังสือเล่มนี้ มีลักษณะพิเศษคือ ใช้แบ่งย่อยโดยใช้ขีด -- สองขีด หรือขีดเดียว

๓. การโยงข้อความ ( Cross References ) จะใช้คำว่า "ดูที่", "ดูเพิ่มเติม" และ เครื่องหมาย X และ XX เช่นเดียวกับหนังสือหัวเรื่องเล่มอื่นๆ

ดูที่ และ X จะใช้หน้าหน้าคำที่ไม่ใช่เป็นหัวเรื่อง โดยใช้โยงจากคำเหล่านี้ไปยังคำที่ใช้เป็นหัวเรื่อง

ดูเพิ่มเติมและ XX อยู่หน้าคำใด หมายความว่าให้ดูเพิ่มเติมที่หัวเรื่องนั้นๆ

ด้วย เพราะเป็นหัวเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น

ไอ-ฟาย, ระบบเสียง

XX สเตอริโอ, ระบบเสียง

กสิกร

ดูเพิ่มเติม ชาวนา, ชาวสวน

แต่คำว่า "ดูเพิ่มเติม" "ดูที่" และเครื่องหมาย x และ xx มักจะใช้ในที่ที่ต่าง  
กัน โดยเฉพาะในหนังสือเล่มนี้ ไม่มีการใช้เรียงกันภายในหัวเรื่องเดียวกันเหมือนหนังสือ  
"หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทยและหัวเรื่อง (ฉบับย่อ) ของ  
สหวิทยาลัย อ่าพันวงศ์ แต่จะใช้ในที่คนละแห่ง ถ้าหัวเรื่องใด มีคำว่า "ดูเพิ่มเติม"  
แล้วมักจะไม่มีการใช้ xx อีกเพราะว่าอาจจะเพิ่มความสับสนให้กับผู้ใช้

คำว่า "ดูเพิ่มเติม" มักจะใช้ เมื่อต้องการจะอธิบายให้ทราบว่าสัมพันธ์กับ  
หัวเรื่องอะไรบาง โดยอาจจะมีคำอธิบายประกอบ เช่น

กษัตริย์และผูกรองนคร

ดูเพิ่มเติม ราชสำนักและข้าราชการ, ชื่อกษัตริย์แต่ละองค์

แบ่งไปตามประเทศ ใช้ชื่อประเทศตามหลัง เช่น

กษัตริย์และผูกรองนคร--ไทย

ส่วนเครื่องหมาย xx นั้นจะไม่ใช้เมื่อต้องการอธิบาย แต่จะใช้เมื่ออ้างถึงเฉพาะ  
หัวเรื่องที่เกี่ยวของสัมพันธ์กันจริงๆ เช่น

กลอน

XX กาพย์, โคลง, ฉันท์, นิราศ

ดังนั้นจะปรากฏว่าในหนังสือเล่มนี้ คำว่า "ดูเพิ่มเติม" จะพบน้อยที่สุดเฉพาะ  
หัวเรื่องบางคำเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็น "ดูที่" และ x ก็มีมากกว่า

๔. คำอธิบายหัวเรื่อง (scope notes) ในหนังสือเล่มนี้มีอยู่ค่อนข้างละเอียด  
ในหัวเรื่องต่างๆคำที่อาจจะมีปัญหาหรือไม่ชัดเจน เป็นคำอธิบายหัวเรื่องทั้งประเภทที่  
อธิบายสั้นและอธิบายยาว

อธิบายสั้น เช่น การชุก, พิธี รวมทั้งพิธีการรับแขกเมือง

X พิธีการทูล

## อธิบายยาว

## การพูด

ใช้กับคำราที่เกี่ยวกับการพูด หรือหนังสือที่เกี่ยวกับการพูดโดยทั่วไป  
ถ้าเป็นประวัติให้ใช้ การพูด--ประวัติ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับพิธีทางการ  
พูดให้ใช้ การพูด, พิธี

คำอธิบายหัวเรื่องเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญและมีประโยชน์คล้ายกับเป็นเครื่องแนะ  
วิธีใช้ ใหญ่ใช้ใช้โคสะควงขึ้น  
ลักษณะทั่ว ๆ ไป

๑. หัวเรื่องที่ให้ใช้ได้ในหนังสือเล่มนี้ มิได้พิมพ์เป็นตัวโตหรือสีเข้มกว่าคำอื่น ๆ  
ให้เห็นชัดเจน ดังนั้นจึงอาจจะเป็นขอบกรอบอย่างหนึ่งซึ่งจำเป็นที่ผู้ใช้จะต้องสังเกตและ  
อ่านให้ละเอียดก่อนเลือกหัวเรื่องใช้

๒. การเรียงลำดับ หัวเรื่องทุกคำเรียงตามลำดับอักษรแบ่งออกเป็นหมวด ๆ  
ตั้งแต่หมวดอักษร ก ถึงอักษร ฮ ในการเรียงลำดับแต่ละหัวเรื่อง หัวเรื่องที่เฉพาะมา  
ก่อน ตามด้วยหัวเรื่องที่เติมหัวเรื่องย่อย ตามด้วยหัวเรื่องเฉพาะที่มีจุดภาคกัน ตัวอย่าง  
เช่น อาหาร

อาหาร--กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ

อาหาร, การปรุง

อาหารกระป๋อง

๓. เลขหมู่ที่เขียนกำกับไว้หลังหัวเรื่อง ในหนังสือเล่มนี้มีเลขหมู่กำกับไว้เฉพาะ  
หลังหัวเรื่องที่สำคัญ ๆ แต่เลขหมู่ที่พิมพ์ไว้ใหนั้นมีทั้งเลขหมู่ของระบบคิวอี้และเลขหมู่ที่ห้อง  
สมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คัดแปลงขึ้นใช้เอง โดยเฉพาะหนังสือกฎหมายไทยและหนังสือ  
สื่อบางประเภท ดังนั้นบางเลขหมู่จึงอาจจะไม่เหมาะสมกับห้องสมุดอื่น ๆ บางเลขก็ให้ไว้  
อย่างกว้าง ๆ บางเลขก็เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบรรณารักษ์แต่ละห้องสมุดที่จะเลือก  
ใช้ แต่เลขหมู่เหล่านี้ควรตรวจสอบจากตารางเลขหมู่ของคิวอี้ใหญ่ถูกต้องแน่นอนก่อนที่จะใช้

หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นี้ คอน-  
ข้างละ เอียดพอสมควรจึงมีห้องสมุดหลายแห่งยังคงใช้อยู่ โดยเฉพาะหัวเรื่องในสาขา

สังคมศาสตร์ เช่น กฎหมาย มีรายละเอียดมากเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดในสาขานี้มาก  
เล่มหนึ่ง ดังนั้นเนื้อหาส่วนใหญ่ในหนังสือเล่มนี้ต่อมาจึงได้รับการคัดแปลงแก้ไข และเพิ่ม  
เติมเป็นหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยเล่มถัดมาซึ่งสมาคมห้องสมุดได้จัดทำขึ้น

ห้องสมุดแห่งประเทศไทย, สมาคม. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย. พระนคร,  
๒๕๑๓.

หัวเรื่องภาษาไทยเล่มนี้เป็นฉบับแก้ไขปรับปรุงใหม่ พิมพ์ออกเผยแพร่ใน พ.ศ.  
๒๕๑๓ เนื่องจากความต้องการในการใช้หัวเรื่องของห้องสมุดต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ  
สมาคมห้องสมุดจึงได้แก้ไขคัดแปลงจากบัญชีหัวเรื่องเดิมและเล่มอื่น ๆ ที่มีอยู่ในขณะนั้น  
โดยได้จัดทำเป็นโครงการมีบรรณารักษ์และผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ มาร่วมใน  
การจัดทำ หัวเรื่องที่ได้นำมารวมขึ้นนี้ รวบรวมมาจากทำเนียบหัวเรื่องของหลายสถาบัน  
เช่น กระทรวงการต่างประเทศ, ราชบัณฑิตยสถาน, วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวันและ  
ประสานมิตร, สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร-  
ศาสตร์, ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,  
หอสมุดศิริราชและหอสมุดแห่งชาติ<sup>๒๐</sup>

นอกจากนี้บางหัวเรื่องยังอาศัยการแปลเรียบเรียงจากหนังสือคู่มือการให้  
หัวเรื่องภาษาอังกฤษ ๒ เล่มคือ Sears List of Subject Headings  
ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๔ และ Subject Headings used in the Dictionary Catalogs  
of the Library of Congress ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๙ หนังสือเล่มนี้จึง  
เป็นคู่มือการให้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยที่ครอบคลุมเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ได้  
ละเอียดและสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่เคยมีมา ในตอนท้ายของเล่มมีภาคผนวกเป็นทำเนียบนาม  
ของบุคคลทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่สำคัญ ๆ โดยแบ่งเป็น ๓ ตอนคือ

<sup>๒๐</sup> สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, เรื่องเดิม. หน้า (ท)



ตอนแรก - เป็นทำเนียบพระนามพระมหากษัตริย์และพระราชินีไทย  
(บางพระองค์) พร้อมทั้งปี ประสูติ-สวรรคต

ตอนที่สอง- เป็นทำเนียบพระนามและนาม นักเขียนและบุคคลสำคัญ  
ของไทย (บางคน) พร้อมทั้งปี เกิด-ตาย เรียงตามลำดับอักษร

ตอนที่สาม- เป็นทำเนียบนามชาวต่างประเทศ (บางคน) พร้อมทั้งปี  
เกิด-ตาย และชื่อในภาษาต่างประเทศของเขา

ภาคผนวกนี้ว่ามีประโยชน์ต่อบรรณารักษ์ในการกำหนดหัวเรื่องชีวประวัติและ  
การลงชื่อผู้แต่งในการทำบัตรรายการ เป็นอย่างมาก

### ลักษณะสำคัญ

๑. มีคำชี้แจงวัตถุประสงค์ หลักการกำหนดหัวเรื่องและวิธีใช้ไว้อย่างละเอียด  
ชัดเจน พร้อมทั้งคำจำกัดความของหัวเรื่องและแหล่งที่มาของหัวเรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์  
ต่อผู้ใช้หนังสือเล่มนี้อยู่มาก

๒. หัวเรื่องที่เพิ่มเติมได้ ในกรณีที่กำลังในบัญชีหัวเรื่อง ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ  
การ หอสมุดอาจจะกำหนดคำขึ้นใหม่ได้ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. เป็นคำที่คนทั่วไปรู้จักแพร่หลาย
๒. เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับเรื่องที่ต้องการอธิบายมากที่สุด
๓. ศัพท์เฉพาะทางเทคนิคและวิชาการ
๔. ความถูกต้องในแง่ของภาษา

นอกจากนั้นชื่อต่าง ๆ ก็ยังใช้เป็นหัวเรื่องเพิ่มเติมได้โดยพิจารณาจากหลัก-  
เกณฑ์ซึ่งนำมาจากคำแนะนำในหนังสือ Sears List of Subject Headings  
ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๘ ไคแก

๑. วิสามานยนาม (proper name ) เช่น ชื่อบุคคล, ชื่อสกุล, ชื่อสถานที่  
ต่าง ๆ ในทางภูมิศาสตร์, ชื่อของสัญชาติ, ภาษา, ชื่อสงคราม, ชื่อชนพื้นเมือง, ชื่อ-  
ของวันสำคัญและพิธีสำคัญ และชื่อสถาบันต่าง ๆ เช่น

อนุমানราชชน, พระยา ๒๔๓๑-๒๕๑๒

แมว, มูเซอ

๒. สามัญนาม (common name) เช่น ชื่อสัตว์, ต้นไม้, ผลไม้, ดอกไม้, ชื่อของโรค, ชื่อกีฬา, ชื่อเครื่องดนตรี, ชื่ออวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย, ชื่อเคมี-ภัณฑ์ต่าง ๆ และชื่อแร่ธาตุ

๓. หัวเรื่องย่อย ในหนังสือเล่มนี้ก็ได้แบ่งออกเป็น ๔ ประเภทคือ

๓.๑ หัวเรื่องย่อยแบ่งตามวิธีเขียน- มักใช้ตามหลังหัวเรื่องอื่น ๆ เพื่อบอกลักษณะของหนังสือว่าเขียนแบบใด และลักษณะของหนังสือเล่มนั้น เช่น การศึกษาและการสอน, บรรณานุกรม, พจนานุกรม, สถิติ, ห้องปฏิบัติการ หัวเรื่องย่อยประเภทนี้ บางหัวเรื่องอาจใช้เป็นหัวเรื่องเฉพาะได้เดี่ยว ๆ ถ้าหนังสือเล่มนั้นเน้นถึงหลักการ ทฤษฎี วิธีเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับวิชานั้น ๆ หรือเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องนั้น หัวเรื่องเหล่านี้ได้แก่ กวีนิพนธ์, ความเรียง, ชีวิตประวัติ, นวนิยาย, นิทรรศการ, มหละคร, วิจัย, สถิติ เป็นต้น

๓.๒ หัวเรื่องย่อยที่แสดงการแบ่งตามภูมิประเทศ ได้แก่ ชื่อประเทศและชื่อเมืองต่าง ๆ ซึ่งอยู่ตามหลังหัวเรื่องเฉพาะ เช่น พหุศาสตร์-อินเดีย นอกจากนั้นยังมีหัวเรื่องย่อยที่แบ่งตามชื่อภูมิศาสตร์ เช่น ไทย-การเมืองและการปกครอง

พระนคร-ฝั่งเมือง

๓.๓ หัวเรื่องย่อยที่แสดงการแบ่งตามยุคสมัยของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หัวเรื่องย่อยประเภทนี้อยู่หลังชื่อประเทศ เช่น

ไทย-ประวัติศาสตร์-กรุงศรีอยุธยา, ๑๘๐๐-๑๘๐๐

๓.๔ หัวเรื่องย่อยที่แบ่งตามหลังชื่อภาษา ส่วนมากได้แก่ หนังสือพจนานุกรมภาษาต่าง ๆ หรือวรรณคดีภาษาต่าง ๆ เช่น

ภาษาไทย-พจนานุกรม

วรรณคดี; อเมริกัน-รวมเรื่อง

คำอธิบายหัวเรื่อง และการโยงข้อความ คือ คู่มือ, คู่มือเพิ่มเติม และเครื่องหมาย x และ xx มีลักษณะวิธีการใช้และคำอธิบายเช่นเดียวกับหนังสือ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย" ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วโดยละเอียด

## ลักษณะทั่วไป

๑. คำที่กำหนดเป็นหัวเรื่องในหนังสือเล่มนี้ มีลักษณะดังนี้

๑.๑ คำนามที่เป็นคำเดี่ยว เช่น ธง, ผลไม้, อาหาร, ฯลฯ

๑.๒ คำนามสองคำขึ้นไปเชื่อมด้วยสันธาน "กับ", "และ" เช่น  
ธนาคารและการธนาคาร, การศึกษาและรัฐ, บ้านกับโรงเรียน

๑.๓ เป็นกลุ่มคำ เช่น จีนในประเทศไทย, ประเทศที่กำลังพัฒนา

๑.๔ การเขียนคำกลับกัน คือ การย้ายคำที่ประสงค์จะเน้นหนักมาเรียงไว้เป็นคำแรก หัวเรื่องประเภทนี้คัดปลงขึ้นเพื่อสะดวกในการเรียงบัตรและหลีกเลี่ยงคำที่ซ้ำ ๆ กัน ไม่ให้มาเรียงอยู่ด้วยกันซึ่งจะเสียเวลาในการค้นหา เช่น

การปรุงอาหาร เป็น อาหาร, การปรุง

การศึกษาวิชาทหาร เป็น ทหาร, การศึกษาวิชา

การกล่าวถึงลักษณะของคำที่นำมาใช้เป็นหัวเรื่อง เพียงจะเริ่มมีการแบ่งลักษณะคำในหนังสือหัวเรื่องเล่มนี้เป็นเล่มแรก จึงเป็นข้อสังเกตแก่ผู้ใช้ในการเลือกคำที่จะใช้เป็นหัวเรื่องใดก็ดียิ่งขึ้น

๒. การเน้นหัวเรื่องที่ใช้ได้ จะพิมพ์ตัวโตและใส่คำเข้มให้เห็นชัดเจนในคำทุกคำที่ให้ใช้เป็นหัวเรื่องใด

๓. การเรียงลำดับ เรียงลำดับอักษรแบบพจนานุกรม สำหรับหัวเรื่องย่อยนั้นเรียงไว้หลังหัวเรื่องเฉพาะโดยใช้ขีดแบ่ง เพียงขีดเดียว จะเรียงจากหัวเรื่องเฉพาะนำมาก่อนเป็นอันดับแรก ต่อไปจึงเป็นหัวเรื่องย่อย หัวเรื่องที่มีเครื่องหมายจุลภาคนั้นแล้วจึงถึงหัวเรื่องที่เป็นวลี เช่น

กฎหมาย

กฎหมาย-ไทย

กฎหมาย-อาชีพ

กฎหมายระหว่างประเทศ

หัวเรื่องเล่มนี้อาจสรุปได้ว่าไม่มีลักษณะเด่นหรือพิเศษอย่างชัดเจน ขอบกพร่องมีอยู่บ้าง เช่น จำนวนหัวเรื่องสำหรับใช้ในปัจจุบันมีความละเอียดยังไม่เพียงพอ จำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงการโยงขอความในบางหัวเรื่องทำให้สับสน เช่น การปรุงอาหาร คู่มืออาหาร, การปรุง เมื่อพลิก คู่มืออาหาร, การปรุง ก็ปรากฏว่าหาไม่พบ แต่โดยทั่วไปก็เป็นหัวเรื่องที่ไรกันแพร่หลายมากที่สุดคในปัจจุบัน

ทรงศनिया กัลยาณมิตร. คู่มือการกำหนดหัวเรื่องหนังสือภาษาไทย. พระนคร:

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕. (อัครสำเนา)

หนังสือเล่มนี้เป็นอีกเล่มหนึ่งที่ผู้จัดทำได้ทำขึ้น เนื่องจากความจำเป็นในการใช้หัวเรื่องที่เพิ่มขึ้นทุกๆวัน จึงได้ริเริ่มแปลและดัดแปลงขึ้นใช้เองตั้งแต่ประมาณราวพ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นฉบับพิมพ์อัครสำเนาซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะใช้เฉพาะภายในห้องสมุดโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายมัธยม ต่อมาผู้จัดทำได้เพิ่มเติมหัวเรื่องและพิมพ์ใหม่ จนถึงครั้งหลังสุด คือ พ.ศ. ๒๕๑๕ ๒๓หนังสือหัวเรื่องเล่มนี้ยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากไม่ได้พิมพ์ออกจำหน่าย หรือแจกจ่าย เพียงแต่แนะนำไปตามบรรณารักษ์ที่รู้จักเป็นส่วนตัว และห้องสมุดในเครือของคณะครุศาสตร์เองที่ใช้ เช่น ห้องสมุดครุศาสตร์, ห้องสมุดโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งฝ่ายประถมและมัธยม นอกจากนั้นยังมีห้องสมุดอื่นๆ ในสาขาวิชาการศึกษาที่สนใจนำไปใช้ เช่น ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ห้องสมุดครุสภา, ห้องสมุดวิทยาลัยครูหุบผานจอมบึง จังหวัดราชบุรี ฯลฯ หัวเรื่องในหนังสือเล่มนี้ผู้จัดทำเน้นหนักหัวเรื่องในสาขาวิชาการศึกษาให้ละเอียดยิ่งขึ้นกว่าหัวเรื่องในหนังสือเล่มอื่นๆ ในการจัดทำขึ้นนี้ ผู้จัดทำได้กล่าวไว้ในคำนำหนังสือว่า "เพื่อให้การกำหนดแบบฉบับของหัวเรื่องภาษาไทยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ของวิชาบรรณารักษศาสตร์ ผู้จัดทำได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของหนังสืออ้างอิงต่อไปนี้

๑. ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. ห้องสมุดกลาง คู่มือการใช้หัวเรื่องภาษาไทย
๒. สุทธิลักษณ์ อำนวยวงศ์. หลักเกณฑ์การทาบตรรกการสำหรับหนังสือภาษาไทยและหัวเรื่อง (ฉบับย่อ)
๓. สุทธิลักษณ์ อำนวยวงศ์. หลักเกณฑ์การทาบตรรกการหนังสือภาษาไทย ฉบับสมบูรณ์และตัวขยายบัตร

๔. Library of Congress Subject Headings. 6 th ed.

Washington, D.C. 1957

๕. Sears list of Subject Headings. 8 th ed. New York:

Wilson, 1959.

ผู้จัดทำได้ใช้หนังสือเหล่านี้เป็นหลักในการแปล, กักป้องกันและเลือกเฟ้นคำที่เหมาะสมในการใช้เป็นหัวเรื่อง

### ลักษณะสำคัญ

๑. หัวเรื่องย่อย ในหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงหัวเรื่องย่อย โดยมีลักษณะการแบ่งแตกต่างจากเล่มอื่นๆอยู่บ้าง โดยแบ่งหัวเรื่องย่อยออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑.๑ หัวเรื่องย่อยแบ่งตามลักษณะการจัดรูปเล่ม เช่น เป็นรายกสตร โครจราง ตาราง แผนที่ หรือบางทีอาจเป็นรูปภาพ ตัวอย่างเช่น เป็นนามานุกรมหรือรายชื่อของนักวิทยาศาสตร์ บรรณานุกรมหนังสือวรรณคดีสำหรับเด็ก ถ้าจะหาหนังสือเหล่านี้ ก็จะต้องหาจากหัวเรื่องดังต่อไปนี้

นักวิทยาศาสตร์-นามานุกรม

วรรณคดีสำหรับเด็ก-บรรณานุกรม

หัวเรื่องย่อยที่แสดงลักษณะของหนังสือ คือ หัวเรื่องเหล่านี้ การสอบไล่, คำถาม ครรชนี่ ตรวจ แผนที่

๑.๒ หัวเรื่องย่อยแบ่งตามเนื้อหาเฉพาะของหนังสือ-เนื่องจากหนังสือบางเล่มอาจมีเนื้อหาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ห้องสมุดก็จำเป็นต้องบอกให้ชัดเจน เช่น การบิน, การวิจัย

วิทยุ, กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ

๒๑  
ทรศนียา กัลยาณมิตร. คู่มือการกำหนดหัวเรื่องหนังสือภาษาไทย

(พระนคร, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า I



นอกจากนั้นในหนังสือเล่มนี้ยังได้แจกแจงรายละเอียดของหัวเรื่องย่อยต่าง ๆ  
เรียงตามลำดับอักษรไว้โดยละเอียดและยังมีคำอธิบายสำหรับหัวเรื่องย่อยบางคำ  
เช่น นิทรรศการ

### ใช้กับหนังสือที่เกี่ยวกับศิลป

๒. หัวเรื่องหลัก หนังสือเล่มนี้เป็นเล่มเดียวที่กล่าวถึง "หัวเรื่องหลัก"  
คือหัวเรื่องที่ใช่เป็นแบบฉบับ และหัวเรื่องอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน จะได้ใช้หลัก  
เหมือนกับหัวเรื่องหลักนี้ ได้แก่

ชื่อของประเทศที่ใช่เป็นหลัก - ไทย

ชื่อของรัฐที่ใช่เป็นหลัก - โอไฮโอ

ชื่อของจังหวัดที่ใช่เป็นหลัก - กาญจนบุรี

ชื่อของภาษาที่ใช่เป็นหลัก - ภาษาไทย

ชื่อของวรรณคดีที่ใช่เป็นหลัก - วรรณคดีไทย

การยกหัวเรื่องหลักให้ผู้ใช้ได้ทราบนี้ก็เป็นสิ่งสำคัญและเป็นการให้ความสะดวก  
แก่ผู้ใช้มาก

๓. หัวเรื่องเฉพาะวิชา กล่าวถึงหัวเรื่องที่เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์และหัวเรื่อง  
ที่เกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลโดยเฉพาะ มีรายละเอียดต่าง ๆ ในการให้หัวเรื่องใน  
๒ เรื่องนี้อยู่มาก

๓.๑ หัวเรื่องที่เป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ วิธีใช้หัวเรื่องย่อยอาจจะกำหนด  
ได้ดังนี้

๓.๑.๑ หัวเรื่องย่อยตามชื่อของสถานที่ เช่น แบ่งตามชื่อประเทศ  
ตัวอย่าง เกษตรกรรม

อาจแบ่งได้ตามชื่อประเทศ เช่น

เกษตรกรรม. ไทย

เกษตรกรรม. สหรัฐอเมริกา

๓.๑.๒ หัวเรื่อง เป็นชื่อของสถานที่และแบ่งหัวเรื่องย่อยตามเนื้อหา เรื่องที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเมือง สังคมศาสตร์ ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชื่อของสถานที่ ก็ให้เอาชื่อของสถานที่นำหน้าได้ เช่น

ไทย. ประวัติศาสตร์      ฝรั่งเศส. การเมืองและการปกครอง  
เปรู. ประชากร      อินเดีย. ชนพื้นเมือง

๓.๒ หัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติบุคคล หนังสือประเภทนี้มักแบ่งออกเป็น ๒ พวก คือ พวกแรก - แสดงวิธีการเขียนชีวประวัติ ใช้หัวเรื่องว่า "ชีวประวัติ"

พวกที่สอง - ชีวประวัติของบุคคลซึ่งแบ่งออกเป็น

๓.๒.๑ ชีวประวัติของบุคคลคนเดียว ให้ใช้ชื่อของเจ้าของชีวประวัติเป็นหัวเรื่องได้ เช่น อนุমানราชชน, พระยา เป็นต้น

๓.๒.๒ ชีวประวัติรวมของบุคคลหลายคนและต่างอาชีพกัน ให้ใช้หัวเรื่องว่า "ชีวประวัติ" แต่ควรระบุสถานที่ถ้าบอกได้ เช่น ไทย-ชีวประวัติ

๓.๒.๓ ชีวประวัติของบุคคลอาชีพเดียวกัน ให้ใช้ชื่อของอาชีพนั้นเป็นหัวเรื่องได้ เช่น ผู้พิพากษา, นักประพันธ์, นักดนตรี

๔. การโยงข้อความ ในคำนำของหนังสือเล่มนี้ไม่ได้กล่าวถึงเลย แต่ภายในเล่มมีการใช้บ่อยมากเพราะเป็นสิ่งที่จำเป็นในหัวเรื่อง ใช้ในลักษณะและความหมายเหมือนหนังสือเล่มอื่น ๆ เช่น หัวเรื่องของสมาคมห้องสมุด แต่ใช้เครื่องหมายต่างกัน คือ นอกเหนือจากจะใช้ คู่มือ, คู่มือเพิ่มเติม แล้วยังมีการใช้เครื่องหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

เครื่องหมาย ≠ ใช้เช่นเดียวกับ x หรือ คู่มือ  
เครื่องหมาย ≠ ใช้เช่นเดียวกับ xx หรือ คู่มือเพิ่มเติม

๕. คำอธิบายหัวเรื่อง ส่วนใหญ่ให้คำอธิบายสั้น ๆ และไม่ละเอียดเท่าหัวเรื่องของสมาคมห้องสมุด

### ลักษณะทั่วไป

๑. หัวเรื่องเฉพาะ ในหนังสือเล่มนี้ได้นั้นถึงความสำคัญของหัวเรื่องเฉพาะว่าไม่ควรให้หัวเรื่องที่กว้างเกินไป เช่นหนังสือเกี่ยวกับดอกกุหลาบ ก็ควรจะให้หัวเรื่องเฉพาะว่า "กุหลาบ" ไม่ใช่ พืช หรือ ดอกไม้

๒. การใช้คำในการกำหนดหัวเรื่อง เลือกใช้คำง่าย ๆ ที่แพร่หลาย นอกจากจะหลีกเลี่ยงไม่ได้จึงจะใช้ศัพท์เทคนิคต่าง ๆ คำที่ใช้กำหนดหัวเรื่องนั้นแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด

๒.๑ คำเดี่ยว เช่น ขวัญ ผัน แต่บางคำเมื่อเขียนคำเดี่ยวโดด ๆ อาจมีความหมายไต่หลายอย่าง จึงอาจจะวงเล็บบอกไว้ด้วยก็ได้เพื่อจะได้เข้าใจได้ถูกต้อง เช่น คำว่า "กลอน" และ "กลอน (กวีนิพนธ์)"

๒.๒ หัวเรื่องที่เป็นวลีและคำผสม เช่น กษัตริย์ และผู้ครอบนคร เสื้อผ้าและการตัดเย็บ หรือที่เป็นวลี เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์, การพักผ่อนหย่อนใจ

๓. การเติมหัวเรื่องใหม่ มีหลักการ เช่นเดียวกับหนังสือ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย" ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ซึ่งได้กล่าวไว้โดยละเอียดแล้ว

๔. การเน้นหัวเรื่องที่ให้ใช้ได้ ไม่มีการเน้นให้เห็นสะดวกชัดเจนโดยการพิมพ์เป็นตัวใหญ่หรือสีเข้ม ขอบกรอบนั้นคงจะเนื่องจากหนังสือเล่มนี้ยังไม่ได้เป็นฉบับจัดพิมพ์ เพียงแต่เป็นฉบับอัดสำเนา การเน้นจึงทำได้ลำบาก ดังนั้นผู้ใช้จึงต้องอ่านให้ละเอียดรอบคอบก่อนจะตกลงใจให้หัวเรื่องคำใด

๕. การเรียงลำดับ เรียงตามลำดับอักษร ก ถึง ฮ แต่ไม่ได้แบ่งเป็นหมวดตามแต่ละตัวอักษรให้เห็นชัดเจน เช่น เล่มอื่น ๆ

๖. การให้เลขหมู่กำกับไว้ มีการให้เลขหมู่ระบบคิวโอไว้หลังหัวเรื่องที่สำคัญ บางหัวเรื่องก็ให้ไว้หลายเลข แล้วแต่ผู้ใช้จะเลือกใช้เป็นแนวทาง เช่น

เพชรพลอย ๓๔๑, ๕๔๔, ๗๓๔.๒๗

หัวเรื่องเล่มนี้เป็นารแปล Sears List of Subject Headings บางส่วน และเป็นการรวบรวมหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยที่ใช้ในห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จึง เป็นคู่มือที่กำหนดขึ้นจากความต้องการและความเหมาะสมของผู้ใช้ห้องสมุดแห่งนี้ เป็น สำคัญ แต่เนื้อหาส่วนใหญ่ยังคงเหมือนกับหนังสือคู่มือของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย มีลักษณะปลีกย่อยเพียงส่วนน้อยที่แตกต่างออกไป ข้อที่ควรสังเกตคือผู้เรียบเรียงไม่ได้ กล่าวถึง หนังสือ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยฉบับแก้ไขปรับปรุงใหม่ ของ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๓" ซึ่งมีส่วนเหมือนกันอยู่มาก และ เป็นหนังสือคู่มือที่พิมพ์ออกเผยแพร่ก่อนที่หนังสือคู่มือเล่มนี้จะเสร็จและอัดสำเนาขึ้นใช้ใน ครั้งหลังสุดคือ พ.ศ. ๒๕๑๕ uly โดย หัง ๆ ที่ หนังสือคู่มือของสมาคมห้องสมุด แห่งประเทศไทยนั้นแพร่หลายเป็นที่รู้จักและใช้ในห้องสมุดแทบทุกแห่ง พร้อมทั้งลักษณะ การไขข้อความและเนื้อหาส่วนใหญ่ นั้นเหมือนกันประมาณ ๘๐% จึง เกือบจะเป็นไปไม่ได้ ที่ผู้เรียบเรียงจะไม่นำเนื้อหาส่วนใหญ่มาจากหนังสือคู่มือของสมาคมห้องสมุด แห่ง ประเทศไทย

หนังสือคู่มือหัวเรื่องภาษาไทยทั้ง ๕ เล่มที่กล่าวไปแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าในแต่ละ เล่มมีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะ ๔ เล่มแรกนั้นมีลักษณะเป็น วิวัฒนาการจากเล่มแรกไปถึงเล่มที่ ๓ โดยเล่มแรกและเล่มที่สอง เป็นผู้บุกเบิกในด้าน หัวเรื่อง รูปเล่มจึงค่อนข้างบาง มีเนื้อหาน้อยและยังมีขอบกรอบอยู่บาง เนื่องจาก ส่วนใหญ่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ แต่ลักษณะสำคัญของการใช้คำในการกำหนดหัวเรื่อง

ก็ยังคงไขกันอยู่ตลอดไป ในเล่มต่อมา<sup>๒๒</sup> ซึ่งห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เริ่ม  
 ทำนั้น ได้เปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมรายละเอียดมากมายกว่าเล่มแรก แต่ลักษณะส่วน  
 ใหญ่ยังคงเดิมแต่ก็ได้ปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้น โดยเฉพาะได้คัดความยุ่งยากบางประการ  
 ทิ้งไป เช่น การใ้การโยงข้อความที่ค่อนข้างจะซ้ำซ้อนกัน และเพิ่มคำอธิบายหัวเรื่อง  
 บางคำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนฉบับของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เนื้อหาส่วนใหญ่  
 เหมือนเล่มที่สองมาก แต่ได้เพิ่มเติมให้ละเอียดและทันสมัยยิ่งขึ้น พิมพ์ออกขายทั่ว  
 ประเทศจนแพร่หลายและเป็นหัวเรื่องที่สมบูรณ์ที่สุดในปัจจุบัน เล่มสุดท้ายคือ เล่มของ  
 ทรรศนียา กัลยาณมิตร เป็นเล่มที่มีความแตกต่างจากเล่มก่อนอย่าง แม่จะได้  
 ดูแบบอย่างจากหนังสือคู่มือเล่มอื่น ๆ ซึ่งไ้กล่าวไว้ในคํานำ<sup>๒๓</sup> แต่โดยทั่ว ๆ ไป ก็ยัง  
 คงมีความคล้ายคลึงกับเล่มที่สาม<sup>๒๔</sup> แม่จะไม่ได้อ่างชื่อไว้ในคํานำ

คั้งนั้นในเล่มสุดท้ายนี้จึงพบว่าหัวเรื่องส่วนใหญ่ไม่ละเอียดเท่าเล่มที่สาม แต่  
 ละเอียดกว่าเฉพาะหัวเรื่องด้านวิชาการศึกษา ซึ่งหัวเรื่องเล่มนี้ต้องการจะเน้นหนัก  
 และมีการใช้หัวเรื่องที่แตกต่างกันคั้งตัวอย่าง

เล่มของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ให้ใช้หัวเรื่อง การศึกษา, วิจัย  
 โดยโยงจาก การวิจัยทางการศึกษา uth การศึกษา, วิจัย แสดงว่า "การวิจัยทาง  
 การศึกษา" ไม่ให้ใช้

แต่หัวเรื่องของทรรศนียา ให้ใช้หัวเรื่อง "การวิจัยทางการศึกษา" ได้

<sup>๒๒</sup>ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย  
 (พระนคร, สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๒)

<sup>๒๓</sup>ทรรศนียา กัลยาณมิตร, เรื่องเดิม หน้า I

<sup>๒๔</sup>สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, เรื่องเดิม



ยังมีหัวเรื่องอื่น ๆ อีกมากมายที่ไข้แตกต่างกัน เช่น

เล่มของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยไข้ เด็ก. โรค.

แดของทรศนียา ไข้ เด็ก. การอนามัยของเด็ก แทน เด็ก. โรค

จะเห็นได้ว่าการใช้หัวเรื่องที่แตกต่างกันเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้ใช้ เพราะถาหากห้องสมุดแต่ละแห่งก็ไข้แตกต่างกันไปจะเพิ่มความสับสนให้ผู้ใช้ยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงควรจะมีการศึกษาหัวเรื่องที่แตกต่างกันเหล่านี้ พร้อมทั้งหัวเรื่องที่บรรณารักษ์แต่ละห้องสมุดได้เพิ่มเติมขึ้น เพื่อให้ทันสมัยในการใช้ว่าหัวเรื่องเหล่านี้มีจำนวนมากน้อยเพียงใด และหัวเรื่องนั้น ๆ เหมาะสมที่จะนำไปไข้โดยทั่ว ๆ ไปหรือไม่ หนังสือคู่มือการใช้หัวเรื่องเท่าที่มีอยู่แล้วนี้ แม้บางเล่มจะค่อนข้างไข้ได้ดี แต่เมื่อเวลาล่วงเลยไปเกิน ๕ ปี ก็ย่อมจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมหัวเรื่องใหม่ให้ทันกับความต้องการใช้ ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนหนังสือใหม่ ๆ และวิชาการที่เกิดขึ้น ดังนั้นงานของผู้จัดทำหนังสือคู่มือการใช้หัวเรื่องจึงไม่มีวันจบสิ้น แต่จำเป็นที่จะต้องสืบเนื่องและศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการของโลกและงานห้องสมุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย